Riksdagens protokoll 1994/95:62

Fredagen den 17 februari

Kl. 9.00 – 11.32

1 § Meddelande om tidpunkten för den utrikespolitiska debatten

Talmannen meddelade att onsdagen den 22 februari skulle inledas kl. 9.00 med den utrikespolitiska debatten.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att tidigare aviserat plenum för interpellationssvar fredagen den 24 februari kl. 9.00 var inställt. I stället skulle kammaren sammanträda för bordläggning kl. 15.00.

3 § Svar på interpellation 1994/95:50 om Europaväg 4 i Sundsvallsområdet

Svar på interpellationer

Anf. 1 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Roy Ottosson har ställt följande frågor till mig:

– Avser ministern att kritiskt granska kostsamma vägprojekt, som t.ex. E 4-projektet i Sundsvall, i syfte att förhindra att onödigt kostsamma eller inte tillräckligt motiverade projekt genomförs?

– Överväger ministern att ompröva E 4-projektet i Sundsvall, om det med god säkerhet kan visas att det inte medför de väsentliga miljöförbättringar som förutsattes då projektet påbörjades?

– Hur mycket investeringsmedel för vägutbyggnader avser regeringen avsätta till Sundsvallsområdet den närmaste tioårsperioden?

Roy Ottossons två första frågor handlar om konkreta vägprojekt och prövningen av dessa.

Enligt gällande regler i väglagen är ansvaret för framtagande av underlag och upprättande av arbetsplan för enskilda projekt väghållarens ansvar, i detta fall Vägverket Region Mitt. Vägverkets huvudkontor kan efter prövning och i samråd med länsstyrelsen fastställa en arbetsplan. Om länsstyrelsen och Vägverket är oense om ett projekts utformning eller om Vägverkets fastställelsebeslut överklagas prövar regeringen arbetsplanen.

Om en plan på något av de angivna sätten kommer för regeringens prövning ingår i denna prövning, liksom i Vägverkets, att ta hänsyn till reglerna i väglagen och i naturresurslagen. Det innebär bl.a., enligt

väglagen, "att vägen får sådant läge och utförande att ändamålet med vägen vinnes med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad". Enligt naturresurslagen skall bl.a. "marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt användas så att en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktig god hushållning främjas".

Hur utfallet av en sådan eventuell prövning av regeringen kan komma att bli kan jag av naturliga skäl inte nu uttala mig om. Vad jag kan säga är att regeringen vid sina prövningar av vägarbetsplaner noga beaktar de krav som lagstiftningen ställer och utifrån dessa gör erforderliga bedömningar. Det innnebär bl.a. hänsyn till miljön, men också till trafiksäkerhet, framkomlighet m.m.

Roy Ottossons tredje fråga till mig handlar om användningen av planerade investeringsmedel.

Inriktningen för investeringarna under perioden 1994–2003 har lagts fast av riksdagen i juni 1993. Regeringen har i mars 1994 godkänt den nationella väghållningsplanen, av vilken framgår fördelningen av medel för investeringar på olika delar av stamvägnätet. Planen har redovisats för riksdagen, som i huvudsak godtagit planen.

Enligt denna plan har för väg E 4 delen Gävle–Sundsvall avsatts 1 550 miljoner kronor för den tioårsperiod som planen omfattar. Fördelningen av dessa medel på olika projekt görs av Vägverket. I en redovisning, som regeringen särskilt begärt angående bl.a. lämplig utbyggnadsordning för väg E 4, har Vägverket planerat investeringar på delen Njurunda–Sundsvall under perioden 1997–2003. Regeringen planerar för närvarande inte att avsätta ytterligare väginvesteringsmedel till Sundsvallsområdet.

Tidplanen för vissa projekt på stamvägnätet kan dock komma att ändras till följd av de besparingar i väginvesteringar som den nuvarande regeringen föreslagit i årets budgetproposition. Dessutom har regeringen nyligen tillkallat en kommitté, som har till uppgift att utarbeta en nationell plan för kommunikationerna i Sverige. Kommittén skall bl.a. ge förslag till den inriktning revideringen av gällande planer för infrastrukturinvesteringarna skall ha, och detta kan också komma att påverka de åtgärder som är planerade i Sundsvallsområdet. Jag kan därför för närvarande inte ge något besked om hur mycket medel som kan komma att avsättas till Sundsvallsregionen under den kommande tioårsperioden.

Anf. 2 SUSANNE EBERSTEIN (s)

Fru talman! Jag ersätter på intet sätt Roy Ottosson.

Vägverket och Sundsvalls kommun har tillsammans utrett lämpligt läge för en ny sträckning av E 4 genom Sundsvall.

Många alternativ har studerats och det har gjorts ingående studier av deras effekter i en miljökonsekvensbeskrivning. Bl.a. har avgaseffekterna i Sundsvalls centrum studerats. Sundsvalls centrala delar har stora luftmiljöproblem på grund av trafiken och nuvarande E 4 med över 30 000 fordon per dygn som går bara 300–400 meter från Stora torget.

Kommunen, Vägverket och länsstyrelsen är överens om vilket alternativ som skall väljas. Detta har också lagts fast i en fördjupad översiktsplan. Den fördjupade planen antogs av kommunfullmäktige med mycket stor majoritet.

Sundsvalls kommun har vidtagit många åtgärder för att minska luftföroreningarna i centrum. Som exempel kan nämnas avstängningar av genomfartstrafik och satsningar på kollektivtrafiken. De konsekvensstudier som gjorts visar att om avgashalterna i centrum skall kunna minskas radikalt, måste även det övergripande vägnätet byggas ut. Beräkningen visar att om E 4 byggs ut, skulle avgashalterna på centrumgatorna minska med ca 40 %.

Det viktigaste delprojektet ur miljösynpunkt är bron över Sundsvallsfjärden. Vägverkets lönsamhetsberäkningar visar på en mycket god lönsamhet för projektet, trots att beräkningarna inte beaktar miljöaspekterna i särskilt hög grad. Enligt andra lönsamhetsberäkningar som tar större hänsyn till miljön får projektet ännu större lönsamhet. I Vägverkets långtidsplan finns Sundsvallsprojektet inplanerat med start i slutet av 90-talet.

Statsverkspropositionen innebär att insatserna för att bygga ut infrastrukturen minskas och att miljömålen för trafiksektorn betonas starkt.

Jag anser att utbyggnaden av E 4 genom Sundsvall är ett mycket tydligt exempel på projekt som har stor betydelse för infrastrukturen samtidigt som det är starkt motiverat ur miljösynpunkt.

De föreslagna ändringarna i inriktningen på infrastruktursatsningarna är därför enligt min mening ett stöd för att snarast genomföra de ur miljösynpunkt mest angelägna delarna av Sundsvallsprojektet, bron över Sundsvallsfjärden och E 4 syd. Jag förutsätter därför att neddragningen inte kommer att drabba detta mycket viktiga projekt och vädjar till kommunikationsministern att stödja det.

Anf. 3 TALMANNEN

Jag vill framhålla att ledamöterna bör passa tiden och också komma hit till dess statsråden lämnar sina svar.

Anf. 4 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Enligt Kammarkalendern skulle det vara två interpellationsdebatter före denna. Därför var jag inte riktigt på alerten.

När det gäller ministerns svar på min interpellation kan jag inte dölja att jag är rätt besviken.

E 4-projektet i Sundsvall är väldigt kostsamt. Det borde finnas skäl att kritiskt granska det hela. I projektet ingår nämligen både en västerled för E 14 och en högbro mitt i staden. Jag menar att det kan finnas skäl att från kostnadssynpunkt nöja sig med det ena. Jag kritiserar alltså högbrodelen i staden, för den är inte motiverad när det gäller att leda trafiken ut ur staden. I stället leds trafiken in i staden.

Som Susanne Eberstein sade har man fått för sig att en högbro inne i staden skulle vara en förbättring för miljön. Hon sade ju nyss att det skulle bli 40 % mindre avgashalter inne i centrum. Det är inte riktigt

rättvisande. Avgashalterna i centrum kommer nämligen att minska med ungefär 36 %, även om bron inte bygggs och man inte gör någonting; detta på grund av katalysatorreningen.

Den förbättring som de här utbyggnaderna ger beräknas till 6 % eller 7 % – ja, kanske 8 %, men då under förutsättning att trafiken inte ökar. Om trafiken ökar på grund av att en bro byggs över Sundsvallsfjärden kommer siffrorna naturligtvis inte alls i längden att stämma, utan avgashalterna kommer att öka. Det är just det som jag ganska säkert tror kommer att inträffa.

Byggandet av nya trafikleder i tättbefolkade områden, t.ex. i Sundsvallsområdet, i en riktning där det sedan tidigare finns ganska få trafikleder – i det här fallet i nord–sydlig riktning – kommer att leda till en ökad trafik, utöver vad som gäller för riket i snitt. Därför kommer kalkylerna över miljöförbättringar till följd av en högbro helt enkelt att bli felaktiga.

Jag anser att Kommunikationsdepartementet bör titta på det här och inse att det inte är fråga om ett miljöprojekt. Bl.a. hela miljörörelsen i Sundsvallsområdet och Naturskyddsföreningen på riksnivå har mycket hårt kritiserat projektet från miljösynpunkt. Skälet till kritiken från miljösynpunkt är att väldigt mycket pengar binds upp i ett projekt som inte ger någon miljöförbättring. Dessutom innebär detta att projekt som skulle kunna ge rejäla miljöförbättringar inte blir genomförda. Det gäller framför allt nedsänkningen av järnvägen genom Sundsvall och byggandet av Botniabanan norrut för att på det sättet få över långväga gods på järnväg i första hand. Järnvägssystemet norr om Sundsvall är bristfälligt på många sätt. Det finns därför goda skäl att bygga ut det längs kusten. Det finns ju ingen kustjärnväg norr om Härnösand.

Det är alldeles uppenbart att ett projekt i mångmiljardklassen av den här typen konkurrerar med Botniabanan – betraktade som transportleder ligger de ju parallellt. Det finns alltså starka skäl för miljörörelsen att vara kritisk.

I ministerns interpellationssvar finns det ändå en betydande ljuspunkt, och den vill jag framhålla. Ministern säger nämligen att 1 550 miljoner kronor avsätts under tio år för E 4 när det gäller delen Gävle–Sundsvall. Senare i svaret säger hon dock att det inte är säkert att det blir så mycket, eftersom man nu har dragit ned på takten.

Såvitt jag förstår betyder det att högbron i Sundsvall inte kan bli aktuell under de närmaste tio åren. Pengarna skulle inte räcka till det. Dessutom säger ministern att man i första hand planerar för delen Njurunda–Sundsvall. Det är alltså inte där fråga om högbrodelen. Det måste därför tolkas så, att projektet med en högbro inne i staden Sundsvall inte är aktuellt under de närmaste tio åren.

Vägverket regionalt och Sundsvalls kommun planerar emellertid för att bygga högbron. Den går före alla andra projekt. Man är nog rätt långt framme i planeringen. Det sägs att man har avsatt 100 miljoner kronor till förberedelser av det här bygget. Det går för högtryck när det gäller förberedelserna.

Detta betyder att det slösas en massa pengar på förberedelser som egentligen inte borde vara aktuella, om nu det stämmer som ministern

nyss sade. Då finns det skäl för Kommunikationsdepartementet att skicka signaler till Vägverket och kommunen om att de skall lugna ner sig. Det kan ju inte vara motiverat att satsa på nämnda vis om det inte är aktuellt med investeringspengar under de närmaste tio åren.

Jag hoppas således att ministern kan klargöra hur Kommunikationsdepartementet ser på de här investeringarna under den närmaste tiden.

Anf. 5 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! När det gäller investeringarna totalt sett i den aktuella regionen är ett antal kronor avsatta. Självklart skall de användas så bra som möjligt.

Vem är det då som avgör vad som är den bästa nyttan? Ja, vi har ett antal kriterier/regler som vi via lagstiftningen har satt upp. Men det är också viktigt att detta diskuteras lokalt och regionalt. I de här frågorna, särskilt gäller det då frågan om infarten till Sundsvall, är de olika intressenterna i Sundsvallsområdet väldigt överens – dvs. länsstyrelsen, kommunen och Vägverket regionalt. Det gäller då den fördjupade översiktsplanen.

Självklart kommer alternativa förslag upp. Jag tror att det är väldigt bra att man får belysa dem. Utan att gå in på detaljer och recensera vad Sundsvalls kommunfullmäktige med stor majoritet faktiskt har varit överens om skall jag kommentera några av de saker som tagits upp i debatten.

När avgashalter skall mätas ligger det väldigt nära till hands att man kommer snett i diskussionen efteråt, om man inte är överens om jämförelsegrunderna för diskussionen.

När det gäller Sundsvall handlar det om inre och yttre centrum samt om den s.k. stenstaden. Ja, det gäller hela regionen. De siffror som vi på departementet bygger vårt svar på och som jag utgår från gäller också NO_X-halterna i förhållande till den katalytiska avgasreningen.

Trots att man räknar med 10 % trafikökning menar man att emissionerna minskar med 20 % jämfört med dagens nivå, på grund av den ökade andelen katalysatorrenad personbilstrafik, men också i viss mån beroende på bättre dieselfordon. Om ingenting görs skulle alltså NO_X-halterna sjunka med 23 % jämfört med dagens nivå. Men därutöver blir det en påtaglig förbättring beroende på att trafiken flyttas från centrum till en bro utanför centrum. Om inget görs räknar man med att väldigt mycket av trafiken med det västliga alternativet skulle fortsätta att gå genom den s.k. stenstaden. Svaret i denna del är något detaljrikt, men frågan var också detaljrik.

Vidare säger Roy Ottosson att pengarna inte kan räcka, eftersom departementet säger att vi skall börja med delen Njurunda–Sundsvall. Men i den delen ingår också broprojektet.

Visst är det dyrt att bygga broar och vägar. Men det gäller att försöka att göra det på ett sätt så att det håller för framtiden. Det faktum att det i dag inte finns några bra nord–sydliga kommunikationer förbi och genom Sundsvall kan inte vara ett skäl till att man i vårt avlånga land

inte skall ha nord–sydliga kommunikationer också för vägtrafiken. Jag har litet svårt att se logiken i det.

Avvägningarna mellan järnvägstrafik och vägtrafik kommer att göras av den kommunikationskommitté som jag precis nyligen har tillsatt. Där kommer Botniabanan naturligtvis att värderas och analyseras.

Men vi skall komma ihåg att över 50 % av det långväga godset fraktas på järnvägen, och det gäller i hög grad norr om Stockholm. Vi skall inte förledas att tro att det går att öka den delen så mycket. Men varje procentenhet är naturligtvis viktig.

Anf. 6 SUSANNE EBERSTEIN (s)

Fru talman! Flera alternativa vägnät har noggrant studerats och miljökonsekvensbeskrivits. Det gäller både ett västligt alternativ och kustvägen.

Avgasfrågorna har varit en viktig faktor i det slutliga analysarbetet. Men det finns naturligtvis många andra faktorer som också är viktiga, t.ex. trafikmängder, restider, trafiksäkerhet, ingrepp i natur och kulturvärden samt kostnader.

Kommunikationsministern har redogjort för de beräkningar som har gjorts från avgassynpunkt, så jag återupprepar inte det. Men det är just dessa beräkningar som är ett av skälen till att översiktsplanen baserades på kustalternativet. 90 % av kommunfullmäktige ställde sig bakom planen. Fullmäktige hade också tillgång till hela utredningsmaterialet. Beslutet föregicks av omfattande debatter i politiska församlingar, i massmedierna och vid offentliga möten.

Efter översiktsplanens antagande har Vägverket dessutom gjort beräkningar som visar på mycket god lönsamhet från samhällsekonomisk synpunkt. Det finns därför ingen anledning att neddragningen skall drabba Sundsvallsborna.

Anf. 7 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Den översiktsplan som Sundsvalls kommun har antagit innehåller fem delar, däribland en västerled, som alltså är antagen i den fördjupade översiktsplanen. Den kallas för E 14-länkarna, men det är egentligen en västerled, där hela Europavägstrafiken mycket väl skulle kunna gå, även E 4-trafiken. Det skulle bli en marginellt längre sträcka än att trafiken skall gå rakt genom stan på en bro över fjärden. Man skulle då också bespara staten en hel del utgifter. Merkostnaden för brobygget är naturligtvis betydande. Det är som bekant inte billigt att bygga broar.

Jag tycker att Susannes Ebersteins beskrivning av översiktsplanen är litet missvisande. Min uppfattning är att man skall genomföra översiktsplanen, men inte just den mest kostsamma delen med bron som dessutom är onödig.

I det underlag som fanns med när kommunfullmäktige i Sundsvall fattade sina beslut framgick det helt entydigt av miljö- och hälsoskyddskontorets beräkningar att brons effekt på halterna av avgaser inne i centrala Sundsvall är en förbättring med 6 %, 7 % kanske 8 % under förutsättning att bron i sig inte leder till någon ytterligare tra-

fiköking. Detta har bekräftats ett stort antal gånger av miljöchefen i Sundsvall, så det vore dumt att ifrågasätta de uppgifterna.

Om man leder E 4 på en bro och bygger den först, kommer E 14 att gå rakt igenom stan även i framtiden, ända till dess man har byggt den västliga förbifarten. Jag tycker att man skall bygga den först och se om man inte kan klara sig med enbart den. Då sparar vi kanske 1 miljard kronor för staten. Den miljarden kan man sedan använda för att sätta fart på järnvägsbyggandet.

Enligt de prognoser som vi har tagit del av kommer den tunga trafikens andel av utsläppen i framtiden att öka kraftigt på grund av kravet på katalysatorrening på personbilar. Norr om Sundsvall finns det i praktiken bara en enda järnvägslinje, och den är kurvig, backig och har begränsad kapacitet. SJ och Banverket har i utredning efter utredning visat på att det finns en stor potential att få över mera gods på järnväg om man bygger en Botniabana och att detta borde prioriteras före – som jag ser det – en lyxbro inne i Sundsvall.

Det är därför viktigt att Kommunikationsdepartementet nu ger rätt signaler så att det inte förslösas statliga pengar i onödan.

Anf. 8 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Epitetet lyxbro får stå för Roy Ottosson själv. Jag tycker inte att vi skall anlägga sådana värderingar. Man kan möjligtvis säga att broar, precis som infarter till städer, skall vara estetiskt tilltalande. Det kan ligga något i det om man tycker att lyxigt är detsamma som att det också skall vara vackert. Annars vill jag vända mig mot den typen av formuleringar.

När det gäller förbifarter och genomfarter runt och i städerna är det viktigt att komma ihåg att den trafiken ofta har sitt slut och sin start i regionen. Det innebär att det i väldigt hög grad blir betydligt bättre samhällsekonomisk effektivitet att bygga bra infarter och genomfarter än att bygga breda och raka vägar i myrlandskap eller i andra områden.

Beträffande järnvägens förträfflighet handlar det om storskaliga lösningar. Det är fråga om långa transporter och om tunga transporter där varje enhet inte kostar så mycket. Där är järnvägstransporterna oerhört effektiva. Men runt städer kan vi inte klara oss med enbart järnvägsutbyggnad. Därför behövs båda systemen för att komplettera varandra.

Susanne Eberstein är orolig för att Sundsvallsborna skall råka illa ut och drabbas av eventuella neddragningar under den närmaste tioårsperioden. I det sammanhanget vill det till en avvägning. Miljöfrågorna är en sak och trafiksäkerheten är en annan sak. Men framkomligheten är också viktig. Trafiksäkerheten har naturligtvis en stor betydelse när det gäller infarterna till städerna.

Allt detta kommer att vägas samman i Sundsvallsområdet precis som i övriga regioner.

Anf. 9 SUSANNE EBERSTEIN (s)

Fru talman! Roy Ottosson sade att bron eller alternativt hela vägnätets utbyggnad bara ger 6–8 % miljöförbättring. Det är en vanlig miss-

uppfattning som har valsat runt i tidningen hemma. Men det blir ju inte mera sant för att man säger det många gånger och för att det står i tidningen.

Vägverket och kommunen är i stället överens om följande: Miljökonsekvensbeskrivningen redovisar att utsläppen av kväveoxider minskar med 7 % i hela vägnätet. Utsläppen i centrum minskar med 40 % med den föreslagna bron. Kväveoxidhalterna på gatunivå, vilket bäst representerar miljöförbättringen ur hälsosynpunkt, minskar med 30 % på det föreslagna vägnätet.

Varför Roy Ottosson och Miljöpartiet vill motarbeta en bättre miljö i Sundsvalls centrum genom att försöka stoppa E 4-projektet och ersätta med Botniabanan och andra storartade järnvägsprojekt är en gåta framför allt för oss som bor i Sundsvalls centrum med våra barn och vill att de skall få en bättre miljö.

Jag förstår att kommunikationsministern inte kan lämna mera bestämda svar, men jag vidhåller ändå min vädjan: Detta är ett mycket viktigt miljöprojekt och bör inte drabbas av neddragning eller försening.

Anf. 10 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! I det underlag som fanns när kommunfullmäktige i Sundsvall fattade beslut om en översiktsplan säger miljökontoret att kväveoxidhalterna i Sundsvalls centrum, det som kallas stenstaden, blir 6–8 % lägre än om man inte skulle bygga en bro. Detta har jag läst innantill för Susanne Eberstein och andra i kommunfullmäktige. Det är ingenting som fabulerats i tidningar. Däremot har det stått i tidningar att det skulle bli en minskning med 30 % om man bygger en bro, vilket är felaktigt enligt det sakliga underlaget.

Det här är inget miljöprojekt. Totalutsläppen minskar inte heller till följd av att en bro byggs. Däremot är jag helt överens med Ines Uusmann och den stora majoriteten i Sundsvall om att man måste bygga om Europavägarna i Sundsvallsområdet så att man får ut trafiken ur staden. Man får ut trafiken ur staden bäst om man lägger vägen utanför staden och inte drar den rakt igenom de tätbebyggda områdena, rakt igenom staden. Det enda man missar är Stora torget genom att man lägger den på en bro strax utanför staden. Sundsvallsfjärden, som bron skall gå över om Susanne Eberstein och andra får sin vilja igenom, ligger omgärdad av staden på både norra och södra sidan, mitt i staden.

Nöj er med att bygga vägen väster om staden. Det ingår i översiktsplanen. Då får man ut all trafik på E 14 och E 4 på en gång.

Det råder ingen oenighet mellan kommunikationsministern och mig på den punkten, inte heller om att den södra infarten till Sundsvall naturligtvis måste bli bättre, alltså E 4 syd, som har diskuterats intensivt i många år i Sundsvall. Det är detta som Susanne Eberstein talar om när hon refererar till den debatt som förts. Däremot kom bron in i ett ganska sent skede och har inte diskuterats på allvar förrän på senare tid, det senaste året. Den har inte bara miljörörelsen gått emot, därför att man insett att bron inte är något miljöprojekt och bara försvårar situationen. Också Motormännens riksförbund har gått emot den ur

trafiksynpunkt. Man ser allvarliga trafikproblem med en sådan led genom staden med de av- och påfarter och köer som det leder till.

Det råder en stor samstämmighet i den lokala debatten mellan miljöintressen och dem som bevakar trafikfrågorna om att detta inte är någon bra idé. Bygg en västerled i stället, se till att den blir bra och för över tunga godstransporter på järnväg i större utsträckning.

Anf. 11 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag skall avhålla mig från att recensera den debatt som förs mellan Susanne Eberstein och Roy Ottosson. Jag förstår att det faktiskt är en förlängning av den debatt som förts i kommunfullmäktige i Sundsvall under ett antal månader, kanske år.

När det gäller utbyggnad av stora projekt som har bäring på transportområdet är det miljöaspekter, trafiksäkerhetsaspekter och framkomligheten som är viktiga. Miljöfrågorna är ett mycket prioriterat område, men också trafiksäkerheten måste in i bedömningarna. Det kanske nya i trafikpolitiken är att miljön och trafiksäkerheten prioriteras och att framkomligheten, som alltid har varit en självklarhet, får en något annorlunda roll.

I trafiksäkerheten ingår att man också skall använda de nya och bra lösningarna så att inte en vägutbyggnad innebär att människor fortsätter att köra på smitvägar, på smala och dåliga vägar därför att de psykologiskt känner att det kanske ändå går fortare. Den risken skulle, som jag ser det, vara rätt så stor om man bara byggde det västliga alternativet.

I sakfrågan kommer det här ärendet upp för en detaljgranskning i regeringen, under förutsättning att det skulle vara något överklagande eller oenighet vad gäller arbetsplaner. Så långt jag kan se har den saken ännu inte aktualiserats.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1994/95:53 om invandrarkvinnor och jämställdhet

Anf. 12 Statsrådet MONA SAHLIN (s)

Fru talman! Juan Fonseca har ställt följande frågor till mig:

1. Avser jämställdhetsministern att verka för att invandrarnas, särskilt kvinnornas, situation i samhället lyfts fram ur jämställdhetssynpunkt så att dessa gruppers problem belyses på ett mer handfast sätt än vad som har varit?

2. Avser jämställdhetsministern att verka för att invandrarkvinnornas situation inom hälsoområdet lyfts fram så att åtgärder kan vidtas för att förbättra dessa kvinnors hälsa?

3. Avser jämställdhetsministern att verka för att Jämställdhetsdelegationen lyfter fram invandrarkvinnornas situation i det svenska samhället så att denna förbättras ut jämställdhetssynpunkt?

4. Avser jämställdhetsministern att verka för att en landsomfattande konferens om invandrarkvinnornas arbetsmarknad, hälsa, utbildning m.m. kan genomföras?

5. Avser jämställdhetsministern att verka för att i direktiv till översyn av invandrarpolitiken också ta särskild hänsyn till invandrarkvinnornas situation i Sverige?

Egentligen är svaret på alla dessa frågor ja, men låt mig utveckla det litet.

Jag vill inledningsvis påminna om att jämställdhetsperspektivet måste omfatta samtliga politikområden. Det innebär att också invandrarministern har ett ansvar för att lyfta fram jämställdhetsperspektivet på invandrings-, flykting- och invandrarpolitiken.

Den socialdemokratiska regeringen har enligt min mening ett särskilt ansvar för att synliggöra både de mycket värdefulla insatser för det svenska samhället som invandrare – både män och kvinnor – har gjort, gör och kan göra för framtiden. Men vi har naturligtvis också ett stort ansvar att – tillsammans med invandrade och infödda svenskar – försöka lösa de särskilda problem som möter invandrare i det svenska samhället.

Invandrarna i Sverige har drabbats hårdare än svenskar av arbetslösheten. Invandrarkvinnorna har ofta de monotona, okvalificerade och lågt betalda jobben, vilket leder till arbetsskador och förtidspensionering. Bland de kvinnor som anlänt till Sverige under senare år finns också många lågutbildade, vilket icke förbättrar deras situation på arbetsmarknaden. Detta är i allra högsta grad frågor som engagerar såväl arbetsmarknadsministern och mig själv som hela regeringen.

Folkhälsoinstitutet har i uppdrag att driva ett aktivt folkhälsoarbete på central nivå. Det är regeringens uppfattning att dess insatser måste koncentreras till att utveckla metoder för att förbättra de sämst ställda gruppernas hälsotillstånd och systematiskt påverka dem som bedriver folkhälsoarbete att lägga tyngdpunkten vid insatser som kan minska skillnaderna mellan olika grupper. Det är mycket oroande att skillnaderna mellan olika s.k. socioekonomiska grupper ökar. Enligt Socialstyrelsens folkhälsorapport, som presenterades våren 1994, är yngre, lågutbildade kvinnor en grupp vars hälsosituation tycks försämras. Folkhälsoinstitutet har tagit fasta på dessa fakta och genomför nu ett program om kvinnors hälsa. Inom ramen för detta arbete skall också invandrarkvinnornas hälsa belysas.

Arbetsmarknadsdepartementet planerar för närvarande en serie konferenser och seminarier, som bl.a. rör kvinnor och arbetsmarknaden. I Jämställdhetsdelegationens uppgifter ingår att lägga fram synpunkter och förslag på detta område. Delegationen har också ett ansvar för opinionsbildningen kring jämställdhetsfrågorna. Ett sätt att lyfta fram invandrarkvinnornas situation i det svenska samhället är att i enlighet med Juan Fonsecas förslag anordna en landsomfattande konferens. Jag kommer att ta upp frågan i beredning med både arbetsmarknads- och invandrarministern.

Fru talman! Inom kort kommer jag att presentera de tre ytterligare ledamöter som ännu inte är utsedda men som skall ingå i Jämställd-

hetsdelegationen. Jag kan dock redan nu avslöja att jag tillfrågat riksdagsledamoten Nalin Baksi, som har tackat ja. Jag är övertygad om att hon kommer att bevaka och ta till vara, tillsammans med oss andra, invandrarkvinnornas intressen i just Jämställdhetsdelegationens arbete.

Slutligen vill jag nämna att den utredning som regeringen redan har tillsatt, med uppdrag att se över invandrarpolitiken, kommer att lägga fram förslag som skall belysas också ur ett jämställdhetsperspektiv.

Jag hoppas på mångas hjälp i arbetet med att synliggöra och uppmärksamma invandrarkvinnornas situation. Det finns mycket som behöver göras.

Anf. 13 JUAN FONSECA (s)

Fru talman! Jag vill tacka jämställdhetsministern för svaret.

Låt mig börja med att säga att jag tycker att det är positivt att jämställdhetsministern har utsett Nalin Baksi som medlem i sin delegation. Jag tror också, liksom ministern, att Nalin Baksi kommer att bevaka och ta till vara invandrarkvinnornas intressen. Jag skulle önska att bland de kvarstående ledamöterna i Jämställdhetsdelegationen som ännu inte är utsedda, ytterligare en kvinna med invandrarbakgrund och andra erfarenheter kan ta plats.

Det gläder mig att jämställdhetsministern kan tänka sig att genomföra mitt förslag att arrangera en landsomfattande konferens om invandrarkvinnornas situation i det svenska samhället. Jag skulle ha varit ännu mer glad om jämställdhetsministern mer precist hade ställt sig bakom förslaget.

Det är också bra att jämställdhetsministern och regeringen har uppfattningen att Folkhälsoinstitutet bör koncentrera sina insatser gentemot de sämst ställda grupperna i samhället. Jag har uppfattningen att Folkhälsoinstitutet bedriver ett bra jämställdhetsarbete. Men mindre bra är just insatserna och utvecklandet av metoder som syftar till att förbättra folkhälsan hos de grupper som är i störst behov av detta. Bland dessa grupper: invandrarkvinnorna.

Hälsoupplysning och primärpreventivt arbete är nästan uteslutande riktat till majoritetssamhället och särskilt till de grupper som hör till medelklassen. I tider av långvarig arbetslöshet och bidragsberoende saknas metoder och kunskaper för att arbeta hälsoförebyggande bland invandrare och flyktingar. Detta är särskilt bekymmersamt.

Jag skulle vilja att jämställdhetsministern i samarbete med socialministern kunde hitta former för att påverka Folkhälsoinstitutet så att inte bara invandrarkvinnornas hälsa belyses utan även ett handlingsprogram med konkreta förslag som syftar till att förbättra dessa kvinnors hälsa tas fram.

Erfarenheter kan hämtas från t.ex. Invandrarsekretariatet inom Stockholms läns landsting och dess arbete för invandrarkvinnor som är anställda inom landstinget i Stockholm.

Fru talman! Jag sitter i den parlamentariska utredning som skall se över invandrarpolitiken. Jag har noga läst och studerat både direktiven och arbetsordningen till utredningen. Dessa tar över huvud taget inte upp invandrarkvinnornas situation i Sverige. Även om jag själv kan

påverka kommitténs arbete, skulle det vara bra om jämställdhetsministern understryker för de ansvariga behovet av att lyfta fram invandrarkvinnornas situation i kommitténs arbete.

Anf. 14 Statsrådet MONA SAHLIN (s)

Fru talman! Jag noterar att Juan Fonseca och jag är överens om mycket, för att inte säga allt. Nalin Baksi kommer att göra stor nytta i opinionsbildningen.

Men jag vill också betona det som Juan Fonseca själv nämnde, att för att lyckas med både opinionsarbetet och synliggörandet och dessutom förändra situationen för invandrarkvinnorna, krävs det att alla politiker, oavsett den egna bakgrunden, oavsett var man befinner sig i samhällspolitiken, ser sitt eget ansvar och sin egen roll i det hela.

Precis som jämställdheten handlar om både män och kvinnor, precis som jämställdhetsarbetet handlar om att få både män och kvinnor att känna samma ansvar, är det viktigt – som Juan Fonseca berör – att invandrarfrågan inte bara får bli en fråga som är viktig för dem som själva har kommit hit från ett annat land. Detta är allas ansvar. Jag vill också betona att bakom raderna i svaret om den landsomfattande konferensen som Juan Fonseca har föreslagit, ligger min avsikt att ställa mig bakom förslaget. Jag tycker förslaget är bra, och det skall genomföras. Men jag vill göra det tillsammans med arbetsmarknads- och invandrarministrarna.

Juan Fonseca berörde kvinnors hälsa. Jag vill verkligen understryka att det är ett område där vi behöver mer kunskap, vilket samhället i dag på många sätt inte har. Den kunskapen är det regeringens avsikt att Folkhälsoinstitutet med sitt arbete skall bidra till att skaffa fram. Sedan är det min, socialministerns och alla andra regeringsledamöters ansvar att använda den kunskapen när vi ser över våra olika sociallagstiftningar, jämställdhetsarbetet och pensionsvillkor. Vi tar i dag inte den hänsyn vi borde göra till invandrarkvinnornas särskilda situation.

När det gäller jämställdhetsdirektiv till kommittéer och utredningar fattade regeringen ett beslut i oktober om att samtliga utredningar och kommittéer, oavsett vad de skall utreda, måste ta upp och beakta jämställdheten. De måste belysa samtliga förslag utifrån mans- och kvinnoperspektivet för att undanröja skillnader mellan män och kvinnor. Jag lovar, Juan Fonseca, att jag mycket noga kommer att bevaka att detta ses över inom översynen av invandrarpolitiken.

Anf. 15 JUAN FONSECA (s)

Fru talman! Jag vet att jämställdhetsministern är en person som engagerar sig i de frågor hon vill engagera sig i. Jag tror på vad hon säger här i dag.

Jag tycker att vi är överens i det mesta. Men det finns saker som måste göras ytterligare. Annars händer det litet.

Vi är överens om åsikten att det inte bara är vi med invandrarbakgrund som skall arbeta med dessa frågor. Men med min korta erfarenhet från riksdagen har jag kommit fram till att jag är nästan den enda som tar upp invandrarnas situation här i Sverige. Jag beklagar detta.

Har det möjligen att göra med att det är vi som upplever vad det innebär att ha svart hår, bruna ögon, tala som jag gör, vara arbetslösa och socialbidragstagare, diskriminerade osv.? Det är möjligen så att vi upplever detta starkast. Jag delar statsrådets uppfattning att alla skall engagera sig i dessa frågor. Tyvärr är det inte så.

Ett av de stora problemen bland invandrarkvinnorna i dag gäller hälsan – förutom att de kanske inte har ett arbete. Jag läste i förra veckan att 71 % av de grekiska kvinnorna konsumerar tabletter i alla former, därför att de är antingen långtidssjuka eller förtidspensionerade. Men ingen myndighet har brytt sig om att titta på det här över huvud taget. Det är ett faktum.

Ett annat stort problem är att kvinnorna drabbas hårdast genom att de dels inte har arbete, dels möjligen är socialbidragstagare, dels måste ta ansvar för sina barn och sin familj och dels är helt osynliga i samhället.

Problemen bland invandrarkvinnorna är således mycket djupare än bland invandrarmännen, även om de också drabbas mycket hårt. Jag vill gärna att Mona Sahlin tittar särskilt på detta. Det här är enorma problem, som kommer att kosta vårt samhälle väldigt mycket, inte bara i form av ekonomiska resurser utan även i form av mänskligt lidande.

Anf. 16 Statsrådet MONA SAHLIN (s)

Fru talman! Jag vill börja med att understryka att Juan Fonsecas inlägg, som han också har framfört tidigare här i kammaren, visar att det behövs människor med egen invandrarbakgrund i Sveriges riksdag och att de gärna kunde vara fler än de är i dag. Jag är stolt över att Juan Fonseca är min ersättare här i riksdagen.

Därför vill jag säga att jag inte menade att det skulle verka så att vi som är födda och uppvuxna och har generationers erfarenhet av att leva och bo i Sverige till fullo kan förstå den situation som många invandrare, kanske framför allt invandrarkvinnor, i dag lever i när det gäller hälsa och arbetsmarknad. En invandrarkvinna beskrev för mig att de nu har en dubbel utmaning, nämligen att bli jämställda både med sina män och med de svenska kvinnorna.

Därför behövs det fler invandrare och kvinnor i politiken och på andra områden, men också en mycket större kunskap bland alla oss andra som verkar i politiken. Jag vill bara understryka det Juan Fonseca själv sade, dvs. att inte minst hälsosituationen förtjänar en helt annan uppmärksamhet än vad den fått hittills.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1994/95:48 om Bretton Woods-institutionerna

Anf. 17 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Ärade kammarledamöter! Eva Zetterberg har frågat mig om regeringens inställning till förändringar i Bretton Woods-institutionerna och åtgärder för att minska u-ländernas skuldbördor.

50-årsjubileet av konferensen i Bretton Woods, där Världsbanken och IMF grundades, har väckt ett ökat intresse för institutionerna, också bland parlamentariker, enskilda organisationer och i massmedier. Detta är något som regeringen varmt välkomnar. Det ger också möjligheter att sprida kunskap om vad institutionerna uträttar.

Världsbanken och IMF har haft viktiga roller i en världsekonomi som under efterkrigstiden växt snabbare än under någon jämförbar period. En starkt ökad internationell handel och friare kapitalrörelser har bidragit till ökat välstånd och globalisering. Men i ett stort antal u-länder har en hållbar ekonomisk utveckling alltjämt inte fått fotfäste. För många av de fattigaste länderna, särskilt i Afrika, är skuldkrisen inte över. Detta, liksom omvandlingen i Central- och Östeuropa och f.d. Sovjetunionen, ställer omfattande krav på institutionerna, och de har en viktig roll att spela för att stödja ländernas egna ansträngningar att skapa tillväxt och utveckling.

Sverige har som litet land och anhängare av multilateralt samarbete anledning att värna om institutionernas styrka, effektivitet och förmåga till förnyelse. Som delägare har vi ett starkt intresse att driva på de förändringar som från tid till annan behöver göras. Vi verkar tillsammans med de nordiska länderna i en grupp där även de baltiska staterna ingår sedan de blev medlemmar i banken och fonden. I gruppen finns en bred samsyn i dessa frågor, vilket ökar våra möjligheter att påverka.

De reformförslag Eva Zetterberg pekar på är ett uttryck för att det finns ett starkt omvandlingstryck på institutionerna. De bekräftar samtidigt i mångt och mycket det reformarbete som redan inletts. Låt mig ge några exempel.

Inom Världsbanken pågår omfattande förändringar som initierades genom en intern, självkritisk studie 1992. Den s.k. Wapenhansrapporten fann att även om merparten av projekten utfallit väl hade en kvalitetsförsämring skett under det senaste decenniet. En del av förklaringen kunde härledas till bankens arbetssätt. Främst betonades bankens fixering vid hög utlåningsvolym snarare än kvalitet. Efter diskussioner i styrelsen antogs ett omfattande aktionsprogram, som nu håller på att genomföras. Rapporten har för övrigt lett till att liknande diskussioner initierats i andra internationella finansinstitutioner med samma typ av problem.

Sverige och Norden förespråkar en ökad insyn i banken. Vi anser att det ligger i bankens intresse att föra en mer öppen dialog med grupper som intresserar sig för verksamheten, inte minst med dem som berörs av projekten. Sedan ett år finns en ny informationspolicy som gör betydligt mer material tillgängligt för allmänheten, t.ex. utvärderingar, policy- och projektdokument. I fjol inrättades också en obero-

ende granskningspanel, som på begäran skall undersöka om banken i enskilda projekt eller förslag följer fastställda riktlinjer. Begäran om granskning kan göras av ledamöter i bankens exekutivstyrelse eller berörda befolkningsgrupper. Panelen har nyligen mottagit en första anmälan, som gäller ett vattenkraftprojekt i Nepal.

Världsbankens övergripande mål är att bekämpa fattigdom. Det måste givetvis avspeglas i prioriteringarna i verksamheten. Under senare år har detta tagit sig uttryck i en ökad satsning på sociala sektorer och miljöområdet. Vidare förs en debatt om att banken måste bli mer selektiv. Banken kan inte göra allt, och det behövs en klarare arbetsfördelning och samordning mellan olika internationella organisationer.

Mot bakgrund av detta har bankens och valutafondens gemensamma policyorgan, Utvecklingskommittén, tillsatt en s.k. task force, som skall göra en översyn av de multilaterala utvecklingsbankerna. Norden är representerad av en dansk ledamot, och genom det nordiska samarbetet har vi från svensk sida goda möjligheter att följa och påverka arbetet.

I avsikt att göra banken mer selektiv och kostnadsmedveten har förslag också framlagts om betydande nedskärningar av den administrativa budgeten de närmaste åren, som också kommer att innebära att personalen minskas. Jag har hittills främst uppehållit mig vid förändringarna i Världsbanken, eftersom den ofta står i fokus i den svenska debatten. Jag vill dock också säga något om IMF, vars centrala uppgift är att främja stabiliteten i det internationella monetära systemet.

IMF har haft en stor betydelse för utvecklingen i olika delar av världen. Exempelvis gick fonden i början av 80-talet in med insatser för att bidra till att lösa skuldkrisen i medelinkomstländerna, främst i Latinamerika. Under 90-talet har fonden gått i bräschen för att stödja f.d. planekonomier i omvandlingen till marknadsekonomi. Nya lånefaciliteter har skapats, som är anpassade efter olika länders behov. Innehållet i programmen har förändrats kontinuerligt. I dag läggs t.ex. större vikt vid strukturella reformer och sociala skyddsnät för att minska påfrestningarna för utsatta grupper.

Den svenska regeringen verkar för mer radikala skuldlättnader för de fattigaste länderna, bl.a. i Parisklubben, som nyligen enats om att medge ytterligare avskrivningar, upp till två tredjedelar, och mer heltäckande omförhandlingar.

Åtgärder för att lindra skuldtjänsten till de multilaterala institutionerna måste finansieras utifrån för att inte leda till försämrade lånemöjligheter och ökade lånekostnader för andra låntagare, t.ex. fattiga länder som inte behövt omförhandla sina skulder. Det finns dock anledning att se närmare på hur institutionernas utlåning påverkar skuldtjänsten på längre sikt. Detta kommer också att behandlas såväl i Världsbanken som i IMF under våren, bl.a. mot bakgrund av det brittiska förslag som Eva Zetterberg refererar till. Analysen får visa vilka åtgärder som kan bli nödvändiga.

Skuldfrågan bereds och kommer att fortsätta att beredas, i samråd mellan Finansdepartementet, UD, SIDA och Riksbanken.

Anf. 18 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Jag vill tacka Göran Persson för svaret på interpellationen. Jag konstaterar att det ökade intresse som finns för Världsbanken och Världsbanksgruppen naturligtvis hör ihop med 50-årsjubileet. När vi talar om Världsbanken är det viktigt att komma ihåg att vi talar om fem olika institutioner. Jag tänker här huvudsakligen uppehålla mig kring själva Världsbanken, IMF och IDA.

Vi vet att Världsbanken är världens största biståndsgivare med över 6 000 anställda och verksamhet i 140 länder. 177 länder är medlemmar i banken. Administrationen är mycket omfattande. Den kostar över 1,4 miljarder dollar om året. Nyligen har man byggt ett administrationshus, vilket var oerhört kostsamt.

Kritiken – som jag har tagit upp och som Göran Persson delvis har besvarat – har i mycket stor utsträckning handlat om bristen på insyn i verksamheten. Den har handlat om beslutsprocessen, som är mycket låst. Den har handlat om bristande miljöhänsyn. Den har handlat om strukturanpassningen och dess svåra sociala följder och över huvud taget om bristen på social utveckling.

Jag är på det klara med att bankens policy har ändrats i flera avseenden och att en del av kritiken härrör från 80-talet. Bl.a. kommer den här ändrade policyn till uttryck i Världsbankens egen skrift, jubileumsskriften Learning from the Past – Embracing the Future. Där finns tydliga signaler om – jag håller verkligen med om det – att man har tagit till sig exempelvis nödvändigheten av att pröva att olika projekt ingår i en hållbar utveckling och tar adekvat miljöhänsyn.

Ett problem, Göran Persson, är att praktiken inte har hunnit i fatt denna policy. Det finns åtskilliga exempel – faktiskt även på senare år – på hur banken inte har använt sin styrka för att t.ex. befästa demokrati. Det finns exempel från Algeriet, där man hade kunnat trycka på i demokratisk riktning men inte alls gjorde det. Det är inte alls särskilt länge sedan. Miljöfrågor, framför allt dammbyggen, har gett upphov till en oerhörd kritik i Nepal, Colombia, Chile osv.

Det har inte bara kommit kritik, utan det har även angetts hur man skulle kunna rätta till problemen. I UNDP:s årsrapport 1992 talades om inrättandet av ett särskilt ekonomiskt säkerhetsråd. I Childers och Urquharts rapport talades det om att Världsbanken borde inordnas inom FN-systemet. Det finns även ett flertal andra mycket intressanta förslag.

Även här i Sverige finns en sammanslutning, Världsbanksforum, som består av 40 nordiska organisationer som har mycket kvalificerade, väl underbyggda synpunkter. Jag undrar i vilken utsträckning man från svensk sida faktiskt har beaktat den här kritiken. I vilken mån har Sverige verkligen använt sina möjligheter till inflytande? Sverige har unika möjligheter, eftersom vi har ett flertal mycket kvalificerade personer i Världsbankens ledning.

Fru talman! Hela den här debatten kan man uppehålla sig kring kritiken mot Världsbanken och hur den agerar. Jag skulle dock framför allt vilja koncentrera mig på hur den svenska regeringen och Sverige har agerat. Jag vill börja med att kommentera svaret på de frågor jag har ställt.

Jag börjar bakifrån med ansvarsfördelningen mellan UD och Finansdepartementet. Det kan tyckas vara en formsak, Göran Persson, men det är det inte. Eftersom finansministern och Finansdepartementet är huvudansvariga även om man samarbetar med UD, är det klart att man ser på det hela ur långivarens synpunkt – den som skall bevaka att ens pengar används väl. Man ser det inte från mottagarens utvecklingsperspektiv. Det naturliga borde då vara att man har hand om detta på UD:s internationella avdelning som sysslar med utvecklingsfrågor. Jag frågar återigen varför Göran Persson inte vill ändra på detta. Utvecklingsfrågor i u-länderna är ju inte Göran Perssons specialitet.

Fru talman! Jag vill också ta upp frågan om parlamentets roll. Det gäller inte bara hur regeringen agerar. Det finns olika förslag, bl.a. om en parlamentarisk nämnd. Det föreslås att man kan göra en redogörelse varje år – ungefär som när det gäller krigsmaterielexporten – så att vi ledamöter skulle kunna ta del och på ett mer aktivt sätt faktiskt lämna synpunkter. Detta förslag tas upp i ett flertal motioner. Jag hoppas att riksdagen fattar ett beslut om detta. Men varför kan inte regeringen gå före här och aktivt kräva att vi från riksdagens sida agerar?

Fru talman! Jag håller med om att öppenheten har ökat. Men så är inte fallet när det gäller IMF. I finansutskottet har ett ärende om att offentliggöra rapporter från IMF varit uppe. Beklagligt nog har man från socialdemokraternas sida motsatt sig detta. Jag förstår inte alls varför, Göran Persson. Jag vill gärna veta mer.

När det gäller skuldbördorna är det sant att Sverige har gått in för skuldlättnader men inte skuldavskrivningar. Detta tema kommer återigen i Köpenhamn på FN-konferensen. Man behöver inte ha helt villkorslösa avskrivningar, men det gäller att inte skapa nya lån till u-länderna utan att avskriva de som finns. Även på det området, Göran Persson, är det bankinnehavarens perspektiv som gäller när man i Parisklubben förhandlar med Exportkreditnämnden och inte perspektivet hos dem som i Sverige är ansvariga för biståndsfrågor.

Det finns mycket mer att säga, men jag nöjer mig med detta nu.

Anf. 19 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

Fru talman! Det är mycket glädjande att Världsbanken i fjol inrättade en oberoende granskningspanel! Det har länge varit ett önskemål. Tyvärr har Världsbanken finansierat mycket olyckliga projekt, vilket Eva Zetterberg har varit inne på. De har förstört miljön och gjort människor hemlösa. De har inte gynnat u-länderna utan snarare i-ländernas företag.

Världsbanken har mycket stora resurser, som i-länderna gärna ställer upp med. Världsbanken går med vinst, och de fattiga betalar. Genom flotta publikationer vinner man tilltro. Man excellerar i självkritik. Det är inget nytt att man är oerhört självkritiskt i rapporterna. I praktiken har det visat sig att man fortsätter i de gamla destruktiva mönstren. Det är faktiskt en bank, och man har mycket svårt att ta sociala och ekologiska hänsyn.

De s.k. strukturanpassningsprogrammen har inneburit en minskad offentlig sektor och därmed mindre resurser till exempelvis sjukvård

och utbildning, vilket är det allra viktigaste för de fattiga. Progressiva krafter i u-länderna är ytterst skeptiska till Världsbankens projekt, men det är inte säkert att deras länders representanter i bankstyrelsen anmäler sådana projekt till granskning. Får jag fråga finansministern om Sverige verkar aktivt för att samarbeta med de s.k. NGO, de frivilliga organisationerna, och föra deras talan vidare i Världsbankens granskningspanel?

Finansministern säger: "i ett stort antal u-länder har en hållbar ekonomisk utveckling alltjämt inte fått fotfäste". Det är viktigt att analysera varför dessa länder har så stora ekonomiska problem.

U-länderna hamnade i skuldfällan under 70- och 80-talen då det internationella kapitalet hade svårt att placera överskottet på petrodollar, som uppstod till följd av de kraftiga oljeprisökningarna. U-ländernas ministrar närmast tubbades att skuldsätta sina länder, samtidigt som de faktiskt i många fall själva erbjöds pengar och bankkonton utomlands. Villkoren för lånen var mycket fördelaktiga när de upptogs.

Skuldfällan slog igen när västvärlden sanerade sin ekonomi och höjde räntan. Därmed blev det omöjligt för u-länderna att klara av räntebetalningarna. Även lån till projekt som aldrig kunde förverkligas måste betalas tillbaka av u-länderna. Dessa startades ofta inte därför att länderna prioriterade dem, utan därför att i-ländernas företag behövde något att göra. På det sättet gick pengarna tillbaka till västvärlden igen, och de fattiga betalar. Det är faktiskt skandal!

Världsbanken lånar ut mer pengar för att u-länderna skall kunna sköta kapitaltjänsten på en ökande skuldbörda. Hela systemet är djupt orättfärdigt. Jag skulle önska att finansministern sade något om Sveriges ansträngningar för en ny ekonomisk världsordning.

Det saknas inte angelägna uppgifter för ett förnyat Bretton Woods-system. Bretton Woods tillkom för 50 år sedan för att inte första världskrigets finansiella kaos skulle upprepas. Det lyckades ända fram till 70-talet. I vår tid finns verkligen stora uppgifter när det gäller att se till att det skapas ett hållbart internationellt valutasystem. Här är det verkligen Finansdepartementets uppgift i Sverige att arbeta för en förnyelse av Internationella valutafonden.

Valutatransaktionerna löper amok nu. Det behövs ett globalt system för att kanalisera kapitalet in i konstruktiva investeringar i stället för att det huvudsakligen förmerar sig självt genom valutatransaktioner och olika finansinstrument som mera hör hemma på ett kasino än i nyttig verksamhet.

Jag har en fråga till finansministern: Ämnar Sverige ta några initiativ för att vi skall få ett för vår tid globalt hållbart valutasystem?

Anf. 20 KRISTINA SVENSSON (s)

Fru talman! Jag tycker också att det är bra att vi har fått en interpellationsdebatt som rör Världsbanken och IMF. Men det är viktigt att vi särskiljer de två institutionerna och identifierar vad som är bankens roll och vad som är Valutafondens roll. Det är olika roller och olika mandat.

Jag tänkte koncentrera mig på Världsbanken i det här sammanhanget. Det handlar om en utvecklingsbank. Det är inte en bank i traditionell mening. Det är en institution som de ägare, dvs. länder, som fyller på med kapital har inrättat för att stödja en utveckling i de fattiga länderna och i de s.k. nya demokratierna.

Detta mandat har formulerats av ägarna och medlemsländerna. Det är viktigt att vi diskuterar just detta här i kammaren och att de billiga lån och investeringar som går genom Världsbanken verkligen används på det sätt som mandatet är formulerat, dvs. till att bekämpa fattigdomen i världen. Det är det som det skall handla om.

Bankens policy har förändrats. Vi har från nordisk sida haft inflytande och påverkat bankens inriktning på ett som jag tycker riktigt sätt. Inriktningen skall alltså leda till en hållbar utveckling.

Det är viktigt att de makroekonomiska åtgärder som ofta förespråkas kompletteras med sociala insatser, dvs. sådant som rör utbildning, hälsa och liknande.

Sverige har varit pådrivande när det gäller att s.k. NGO, enskilda organisationer, skall ha insyn i banken. Det är självfallet bra. Nu lyssnar man på NGO. I höstas deltog jag i en hearing i Washington som gällde banken. Vi var ett antal parlamentariker från både mottagarländer och givarländer. Den fråga som var mest aktuell var just insynsfrågan. Banken måste tydligare visa att man vill släppa in NGO, dvs. enskilda organisationer, att man är öppen för den kritik som har riktats. Ledningen uttalar alldeles klart dessa positiva signaler, men det tränger än så länge inte ut på fältet. Tyvärr har nog flera konstaterat det.

Granskningspanelen är bra, men den har precis påbörjat sitt arbete. Jag måste nog säga att den var ganska handfallen i den utfrågning som vi hade. Vi frågade alltså ut granskningspanelen också.

Banken är den största biståndsgivaren eller biståndsaktören. Man måste tydligt särskilja vilka bankens uppgifter är, vilka FN-systemets uppgifter är och vilka de bilaterala givarnas uppgifter är. Detta kom också klart fram i utfrågningen. Det här är desto viktigare, eftersom vi lever i krympande ekonomier. I varje fall är anslagen till biståndet krympande.

Jag har en fråga: Vilken instruktion har Sverige gett när det gäller påfyllnaden av IDA, den sjunde påfyllnad som nu är på gång? Vår instruktion är väldigt viktig. Vilka krav ställer vi? Formulerar vi klart och tydligt att fattigdomsbekämpningen är det primära?

För några år sedan fanns det en multilateral utredning. Där diskuterade vi ingående bankens roll. Alla i utredningen var kritiska till att Finansdepartementet har ansvaret för banken. Vi menade att den är en utvecklingsbank och att det naturliga är att Utrikesdepartementet har ansvaret för utvecklingsbankerna – de är ju flera. Flera talare har fört fram dessa åsikter här. Jag vet att detta inte är någon riksdagsfråga utan en regeringsfråga, men jag vill påminna om vad som stod i den här utredningen.

Jag har all respekt för det kunnande som finns inom Finansdepartementet, men i det här sammanhanget handlar det också i väldigt hög

grad om ett biståndskunnande. Jag skulle, som sagt, mycket gärna vilja veta någonting om instruktionen.

Anf. 21 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Först skall jag säga att jag icke har förberett mig på frågan om instruktionen i dag. Jag har förberett mig på Eva Zetterbergs interpellation. Jag svarar gärna på den här frågan vid ett senare tillfälle om jag får möjlighet.

Det förs en diskussion om var ansvaret skall ligga. Som Kristina Svensson sade är det en regeringsfråga. Det kan tyckas som att man nedvärderar eller underskattar biståndsdimensionen i dessa frågor genom att ha dem liggande hos Finansdepartementet. Så är inte fallet. Det är heller ingen formsak som jag åberopar, Eva Zetterberg, när jag talar om att vi inte skall se över detta. Det är mycket genomtänkt.

I regeringskansliet har vi en gemensam beredning. Det finns ett gemensamt, kollektivt ansvar. Det sker icke någon beredning av frågor som rör Världsbanken i de här dimensionerna utan att UD är med. Det är självklart. Det är en ordning som har visat sig fungera bra. Dessutom är Sverige inte ensamt om den. Det är den vanliga ordningen i världen. Man kan också hitta mycket goda motiv för att man har det på det sättet, inte bara att det är så. De goda motiven är att det är jättelika internationella ekonomiska aktörer som påverkar stabiliteten i systemen. Man kan bara ta en sådan enkel sak som att räntorna i går steg i Sverige. I dag kanske de också stiger. Vad vet jag? Vad åberopar man som skäl för att räntorna stiger just nu och exempelvis fördyrar boendekostnaderna för vanliga svenska inkomsttagare? Man åberopar krisen i Mexico, upproret i Chiapas.

Där ser ni direkt hur sambanden ser ut. Där finns IMF med, och där kanske också Världsbanken finns med i en annan dimension. Man kan se hur denna internationellt integrerade ekonomi med blixtsnabb hastighet sprider sig över världen. En signal från södra Mexiko slår nästan direkt igenom på hyrorna i Sverige. Om man då inte begriper att Finansdepartementets uppgift naturligtvis också är att arbeta internationellt blundar man.

Det är alltså ingen tillfällighet att vi har den här ordningen. Den innebär inte att biståndsfrågorna undervärderas. Jag vill påstå att det är tvärtom. Om man så att säga skulle vidta den andra åtgärden skulle man föra biståndsfrågorna litet åt sidan. De skulle hamna vid sidan av de stora ekonomiska besluten. Som finansminister ser jag det som en fördel att biståndsfrågorna finns med i dessa avvägningar. De skall tas upp parallellt med andra stora strukturfrågor som diskuteras internationellt.

Jag kommer precis från ett möte med Världsbanken. Jag var där i förrgår och träffade Världsbankens ledning och den nordiska representationen. Jag kunde tillsammans med dem diskutera utvecklingen i Östeuropa och framför allt utvecklingen i Mexico, som jag av naturliga skäl är oerhört intresserad av just nu. Dagen innan hade jag en överläggning med Valutafonden. Det är klart att man ser sambanden. Man ser kopplingarna. Om man som finansminister inte är beredd att föra den typen av diskussioner och ta ett sådant ansvar tror jag att Sverige

och den svenska finanspolitiken ställer sig vid sidan av internationella möjligheter att påverka. Detta innebär självfallet inte att inte UD är med.

Jag kan hålla med Eva Zetterberg om att man – när man tittar på dessa institutioner – inte blir alldeles bländad av deras förmåga att banta sina kontorslokaler och av den yttre formen. Det finns mycket som jag som svensk känner mig främmande inför. Med bakgrund i folkrörelsearbete och mycket enkla förhållanden känns det ibland litet märkligt. Jag tar inte på något sätt på mig något ansvar för detta, och jag tänker inte försvara det. Vi skall ständigt driva på och försöka pressa ner kostnaderna för administrationen och ta bort de yttre svulstiga uttrycken, så att så mycket pengar som möjligt går dit vi verkligen vill att de skall gå. Det är självklart.

Det finns heller ingen som helst anledning att ha någon annan mening om de punkter som exempelvis rör hur Världsbanken har uppträtt tidigare. Det finns mycket allvarlig kritik att rikta mot en del projekt, t.ex. på miljöområdet och när det gäller jämställdhetsfrågor. Det finns en lång rad andra synpunkter som man kan ha, sett i ett svenskt perspektiv.

Det *har* vi också i Sverige. Vi är en av de mest pådrivande och aktiva krafterna i dessa sammanhang. Vi har nått icke föraktliga framgångar. Inte minst det som skedde i Parisklubben nyligen var ett resultat av mångåriga svenska insatser – tvåtredjedelsavskrivningen. Nog tycker jag att vi här har anledning att se mer på vad som förenar än vad som skiljer.

Ingvar Carlsson tar också upp frågor kring internationellt ekonomiskt samarbete i det FN-arbete han har bedrivit och i den rapport han har skrivit – World Trade Organization, Värlsbanken, IMF och FN. Hur skall man samordna detta? Här har vi svenska initiativ, och det pågår en svensk debatt. Det tycker jag är helt i enlighet med vår tradition.

Kritiken kan vi vara överens om. Den har jag inga svårigheter att dela. Organisationsfrågan har vi uppenbarligen olika uppfattning om, men jag tycker att det är viktigt att vi har det som vi har det. Jag har svarat på frågan om hur vi jobbar framåt i interpellationen. Den specifika fråga som Kristina Svensson ställde kan jag inte svara på i dag, därför att den var jag inte förberedd på. Kom gärna tillbaka till riksdagen!

Anf. 22 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Jag välkomnar Göran Perssons insatser på sparområdet i Världsbanken. Jag tror att Göran Persson har mycket att ge på det området. Det motsäger inte det faktum att jag är skeptisk till att det är finansministern och Finansdepartementet som har ansvar för dessa frågor. Det är självklart att man måste samarbeta. Vi utgår alla från att ni redan i dag samarbetar intensivt med UD. Men det hjälps inte. Frågorna ligger trots allt fel. Jag menar att den frågan måste prövas ytterligare.

Jag fick inget svar av Göran Persson på frågan om parlamentets och övriga svenska intresserade medborgares roll i processen med de svenska synpunkterna på hur Världsbanken och de andra organisationerna fungerar. Hur ser Göran Persson på det? Vore det inte ett bra initiativ av regeringen att alldeles av sig själv komma med en årlig skrivelse som vi får motionera om och komma med synpunkter på? Vi skulle kunna ha en speciell debatt varje år om dessa frågor.

Jag hade frågan om insyn uppe. Jag konstaterar att insynen har blivit klart bättre genom granskningsorganisationen inom Världsbanken. Men inom IMF finns inte motsvarande öppenhet, Göran Persson. Varför det? Varför har inte Socialdemokraterna gått i bräschen för detta?

Kristina Svensson tog upp frågan om IDA-påfyllningen. Jag är också mycket intresserad av att se hur ni tänker agera och hur aktivt ni kommer att använda Världsbanksforum och de individer och grupper i Sverige som har gedigna kunskaper och mycket synpunkter och som redan har skrivit ett mycket bra underlag för förhandlingarna. Det måste ni från Finansdepartementets sida ha tittat på!

Förhandlingarna har precis påbörjats. Något som ligger bakåt och inte framåt i tiden är mötet i Madrid i oktober – Världsbankens jubileum – där den brittiske finansministern faktiskt lade fram ett förslag om att sälja guldreserven och på det viset få in mer kapital och också få till stånd faktiska skuldavskrivningar och inte bara skuldlättnader. Det har gått en tid, och Finansdepartementet måste väl ha hunnit fundera på vad man tycker om detta.

Jag tycker personligen att det är intressant. Den brittiske finansministern Kenneth Clarke har väl inte gjort sig känd som varande den mest radikale personen när det gäller att driva frågor för de fattigaste i världen. Det här kan väl ändå vara ett steg på vägen.

Till slut, fru talman, undrar jag om skuldavskrivningarna. Jag tycker att det är en väldig skönmålning som Göran Persson gör när han skriver att skuldkrisen inte är över, och speciellt inte i Afrika och länderna söder om Sahara. Problemet är att skulderna har ökat dramatiskt. Från 1980 till 1993 har de mer än fördubblats. Det där var väl ändå en väl vacker beskrivning.

Jag vill liksom Birgitta Hambraeus gärna höra om frågorna om gemensam valuta, valutaskatt osv., som också delvis finns med i Ingvar Carlssons FN-rapport.

Anf. 23 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

Fru talman! Finansministern berättade vältaligt om det internationella ekonomiska systemet och hur åtgärder så långt borta som i Mexico kan påverka de som bor här i Sverige, räntorna osv.

Vad har Sverige för idé när det gäller att försöka hitta ett valutasystem som fungerar? Bretton Woods-institutionerna, närmast IMF, var till för att stabilisera världens valutor och hitta ett valutasystem som fungerade. I den internationaliserade ekonomi vi nu befinner oss i behövs det uppenbarligen helt andra globala system för att stabilisera valutorna. Jag vill fråga finansministern om man inom Finansdeparte-

mentet arbetar för att Sverige skall kunna ha en linje och hitta några konstruktiva förslag för att få ordning inom det internationella valutasystemet, så att vi skall slippa att på detta sätt kastas mellan ränteuppgångar och räntesänkningar utan att någon kan kontrollera någonting.

Jag vill gärna fråga hur stor frihet vi har i Sverige sedan vi blivit EU-medlemmar. I Maastrichttraktatens avdelning V om bestämmelser om utrikes- och säkerhetspolitiken, artikel J 2:3, står det följande: "Medlemsstaterna skall samordna sitt agerande inom internationella organisationer och på internationella konferenser. De skall hävda de gemensamma ståndpunkterna i dessa fora."

Det är mycket viktigt att veta om EU har en gemensam policy när det gäller världsekonomin i Världsbanken och i IMF. Hur fungerar det i praktiken? Håller vi på att samordna oss med fransmän, britter, tyskar och andra? Har vår exekutivdirektör för Norden och Baltikum och vår verkställande direktör möjlighet att ta helt egna initiativ, även om de skulle stöta Frankrike och England? Jag är väldigt intresserad av att få synpunkter på detta.

Anf. 24 KRISTINA SVENSSON (s)

Fru talman! Jag kan ha förståelse för att finansministern inte har förberett sig på det jag frågade om när det gäller instruktionen till påfyllningen av IDA. Jag skulle ändå vilja höra finansministerns allmänna synpunkter.

Vad är det för någonting i bankens verksamhet som vi som svensk representant och som representant för de nordiska och för de baltiska länderna skall prioritera? Vi har ett unikt tillfälle just nu, när vi har en svensk exekutivdirektör. Vi har en person i ledningen – Sven Sandström – som har präglats mycket av svenskt tänkande och svenska eller nordiska värderingar. Jag skulle vilja höra finansministern prata kring dessa frågor. Vad är det vi skall driva? Vad är det vi skall prioritera? Vilka frågor anser finansministern viktiga när det gäller utvecklingsfrågorna och den del av bankens verksamhet som rör IDA-verksamheten, vilken innebär finansiering genom bidrag, och den andra delen, som rör de billiga, mjuka lånen? Vad är det för frågor vi skall driva? Det är en så allmän fråga att vi borde kunna få svar på den, eftersom den nu ligger på Finansdepartementets bord.

Anf. 25 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Den sista frågan är ganska lätt att svara på när den ställs på det viset – allmänt. Det är fattigdomsfrågorna, miljöfrågorna och ekonomiska reformer. Det borde Kristina Svensson rimligen känna till. Skall vi diskutera från den typen av allmänna utgångspunkter blir det nästintill meningslöst. Där står vi. Frågan var konkret ställd och gällde instruktionen, och den var jag inte förberedd för att svara på. Det talade jag också tydligt om.

Eva Zetterberg tar upp frågan om Kenneth Clarkes initiativ. Det är riktigt att ett initiativ har presenterats. Vi står litet frågande inför det. Vi är inte säkra på att det är alldeles rätt tänkt. Det har gjorts en gång förut i historien. Man har sålt ut tillgångar och inrättat s.k. trust funds.

De har fungerat, tror vi. Men innan vi är tvärsäkra på att det har gett bra resultat skall vi inte växla in guldreserven. Det är inte något annat än att byta en reserv, en fast tillgång, mot rörliga tillgångar. Man blir då helt enkelt mer sårbar.

Det är alldeles riktigt, som Eva Zetterberg säger, att förslagsställaren inte är känd för att vara den mest vänsterinriktade ekonomen i Europa, försiktigt uttryckt, utan att det är en person ute på den andra kanten. Också det gör att man tänker sig för en gång till innan man köper hans förslag. Men jag avvisar det inte, och vi bereder det konstruktivt. Det kan vara ett sätt att komma framåt. Det är möjligt att dessa institutioner har för stora reserver, som kunde användas mera offensivt, och då skall vi ha en praktisk attityd, oavsett om förslagsställaren råkar vara en person mot vars ståndpunkter vi i andra sammanhang intar en motsatt attityd. Den beredningen pågår alltså.

Så åter till bakgrundsdiskussionen i IMF och anledningen till att vi inte vill ha offentlighet åt IMF-rapporterna i Sverige. Det är inte så att vi inte vill ha rapporterna offentliga i sig, utan vi vill vara lojala medlemmar i en internationell organisation. Vi vill inom IMF verka för öppenhet och dialog och vill att dess rapporter skall vara offentliga. Men offentliggörandet skall inte ske som ett uttryck för att ett land av många bryter sig ut ur en internationell gemenskap och självt etablerar rutiner, utan vi driver frågan inom IMF, och det går där successivt mot rätt håll, mot en öppenhet.

Jag tror att detta är det enda möjliga sättet att arbeta i en internationell organisation. Skulle vi göra något annat, tror jag att Sverige snart skulle bli sett som ett land som inte är lojalt mot gemensamma beslut och som väljer att gå utomparlamentariskt till väga. Då skulle vi omedelbart förlora inflytande och tyngd i sådana organisationer. Den linje som vi har drivit i IMF är ingen hemlighet.

Det bakgrundspapper som nu diskuteras i svenska medier och som har läckt ut – och man behöver inte vara särskilt insatt i hur förvaltningen fungerar för att förstå att sådana läckor förekommer – kommer att publiceras här av IMF inom ett halvår, och det sker efter bl.a. våra initiativ i organisationen. Jag kan tänka mig att fortsätta i den riktningen, eftersom jag tror att det vore bra, men Sverige skall inte isolera sig genom att bryta mot internationella organisationers regelverk. Det vore olyckligt. Det är bakgrunden till denna diskussion.

Jag har ingenting emot att riksdagen diskuterar de frågor som Eva Zetterberg tar upp. Det finns möjlighet att göra det på det här viset. Det behöver inte nödvändigtvis ske på grundval av en skrivelse som man kan motionera på. Också budgetpropositionen ger motionstillfällen. Det fattas alltså inte möjligheter.

Om riksdagen inte tycker att dessa möjligheter är tillräckligt utvecklade, får det väl bli en dialog mellan riksdagen och regeringen om hur de kan förbättras. Jag har ingenting emot det, men jag ser inte i dag att det skulle saknas möjligheter. Kanske kan de möjligheter som vi i dag har utnyttjas bättre innan vi behöver införa nya.

Med den folkrörelsebakgrund som jag har tycker jag inte heller att det är särskilt svårt att vara sympatiskt inställd till möjligheterna att

engagera svenska folkrörelser och organisationer i den här dialogen. Jag är öppen för förslag och synpunkter. Detta är för mig inte något vare sig hindrande eller skrämmande, tvärtom. När folkliga intressen har dragits in i denna typ av arbete har man i regel nått mycket bättre resultat.

Låt mig sluta med att säga att jag tycker att Eva Zetterberg själv sätter fingret på en mycket viktig punkt när hon säger att finansministern kanske trots allt är den som är bäst på att spara. Det är nog så. Jag tror att det är bättre att finansministern bearbetar Världsbanken, IMF och deras överbyggnader än att UD gör det. Jag skulle tro – för att uttrycka mig litet inlindat – att den bästa kulturen i det avseendet finns inom Finansdepartementet.

Fru Hambraeus fråga om en ny internationell världsordning är gigantisk till sin natur. Jag skulle vilja ha en interpellation om den för att kunna diskutera den ordentligt, inte i snuttar på 15–20 sekunder när tiden är slut.

Vi har dock alldeles nyligen diskuterat gemensamma valutor och en gemensam ekonomisk ordning i Europa. Därvidlag har Birgitta Hambraeus och jag inte haft direkt samma uppfattning. Det är möjligt att vi kan svinga oss upp till en ännu högre nivå för att diskutera frågorna, men låt oss i så fall ta upp dem i en särskild interpellationsdebatt, inte i detta sammanhang.

Anf. 26 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Jag vill än en gång bekräfta min uppskattning av finansministern som sparminister. I det avseendet har jag fullt förtroende för Göran Persson. Däremot har jag inte samma förtroende för Göran Perssons eller, rättare sagt, Finansdepartementets förmåga och engagemang i perspektivet av hur vi skall kunna höja levnadsnivån för de allra fattigaste i världen. Jag har personligen betydligt större tilltro till dem som dagligen arbetar med dessa frågor inom UD och SIDA och den typen av organ. Jag menar självfallet också att de skall ta råd från dem som är bra på att spara.

Jag välkomnar vidare, fru talman, att Göran Persson tycker att det är bra att vi för debatten på det här viset, men det sker återigen på riksdagens initiativ. Man kan tänka sig en skrivelse varje år eller en av regeringen tillsatt parlamentarisk nämnd, där varje parti ges möjlighet att få en representant. Detta skulle utgå från regeringen, och även regeringen har ett ansvar för att frågorna förs ut. Det är inte bara enskilda riksdagsmän som skall ha intresse av att frågorna tas upp. Jag tycker att det finns åtskilligt mer att göra på denna punkt.

Vad gäller frågan om att lämna ut IMF:s rapporter till offentligheten kan jag förstå att man har en svår avvägning att göra, men Sverige går faktiskt i många andra sammanhang före, Göran Persson. Vi gör faktiskt inte som alla andra länder utan visar med vårt exempel hur vi tycker att saker och ting skall organiseras. Jag menar att det just på det här området vore lämpligt att göra på det viset.

Göran Persson var osäker inför den brittiske finansministerns förslag, och beredning av det pågår. Jag väntar med intresse på utgången

av den, men jag vill peka på att det i frågan om IDA-påfyllningen, som Kristina Svensson tog upp, från Världsbanksforum har framförts betydligt mer preciserade synpunkter än de som Göran Persson här i allmänna drag redovisade. Det gäller t.ex. krav på utvärderingar från banken utanförstående, konsekvensbeskrivningar av miljöinsatser och behovet av att gå över från storskaliga infrastruktursatsningar till småskaliga projekt, satsningar på lokala nivåer osv. Det är min förhoppning att man tar till sig de förslagen på Finansdepartementet vid de fortsatta överläggningarna.

Till slut vill jag återkomma, Göran Persson, till frågan hur man skall dra in folkrörelser och folkvalda i Sverige i en debatt på dessa områden, så att vi förhoppningsvis skall kunna få bättre resultat av behandlingen i riksdagen. Då kan Sverige ha en gedigen grund när man går ut i förhandlingar igen och skall driva på förändringar i Världsbanken och Världsbanksgruppen.

Anf. 27 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

Fru talman! Det är utmärkt att finansministern välkomnar en djupare debatt om möjliga svenska initiativ för att få till stånd ett internationellt valutasystem som skulle kunna fungera globalt. Jag skall nästa vecka lämna in en sådan interpellation, så att vi kan få en grundläggande debatt om detta. Jag tror att det vore mycket värdefullt.

Jag konstaterar att jag inte har fått svar på några frågor, men det är kanske inte så lätt att i en interpellationsdebatt utan vidare ge sådana. När det gäller samarbetet med folkrörelser och NGO-samarbetet, där Sverige har varit pådrivande i Världsbanken, utgår jag från att vi inte bara ser till våra egna folkrörelser utan faktiskt också uppmärksammar u-ländernas s.k. NGO, frivilliga organisationer, som kan föra fram kritik mot projekt. Sverige skulle kunna hjälpa u-länder som kanske inte har representanter som har lust att väcka uppmärksamhet kring konstiga projekt, med att anmäla sådana till granskningspanelen. Jag utgår från att sådant skulle bli naturligt för Sverige.

Jag fick inte heller något svar på min fråga om Sveriges möjligheter över huvud taget att arbeta självständigt inom dessa institutioner. Jag är genuint okunnig på det här området. Finansministern kanske inte hade tid att svara, men han kanske ändå kan lämna ett besked i sitt sista inlägg. Har vi rätt att väcka egna förslag, eller måste vi samordna förslagen med EU?

Jag vill avsluta mitt anförande som en känd senator: Praeterea censeo traktatum Maastrichtiensem esse delendum. För övrigt anser jag att Maastrichttraktaten bör avskaffas.

Anf. 28 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Det sista citatet skall jag be att få, men det finns förstås i protokollet. Man kan ju byta ut Maastricht mot någonting annat. Det är effektfullt. Jag gratulerar fru Hambraeus till en elegant sorti ur talarstolen.

Birgitta Hambraeus frågade om våra möjligheter att i fortsättningen, efter vårt EU-medlemskap, diskutera sådana här frågor. Jag ser i det

sammanhanget ökade möjligheter. Detta är den eviga debatt som vi två har fört vad gäller EU-frågan.

Jag ser det som att vi nu får tillgång till ytterligare en nivå, där vi kan påverka andra och driva svenska ståndpunkter. Fru Hambraeus ser det som att vi kommer att vara tvungna att fråga Tyskland, Frankrike och andra om lov därför att vi skall uppträda gemensamt i Europa. Men vänd på det! Om man har den uppfattningen, om man tror på lagtext och traktattext, är det ju på samma sätt för Tyskland, Frankrike och England. Dessa skall ju i så fall också uppträda gemensamt och ta intryck av andra som påverkar den europeiska processen.

Lika väl som detta ses som ett hot kan det alltså ses som en möjlighet. Därutöver förutsätter jag naturligtvis att Sveriges röst i världen i internationella organ också i fortsättningen kommer att vara högljudd och att vi också i fortsättningen kommer att tala frispråkigt. Men vi skall ta till oss möjligheten att påverka också i internationella, europeiska organ. Det är inte oviktigt. Kom ihåg att det är en internationell europeisk organisation som Sverige är medlem i!

Jag ser fram emot vår kommande interpellationsdebatt. Den skall bli spännande. Då skall vi svinga oss upp till de riktiga höjderna, och förhoppningsvis kommer vi också då att landa i ett latinskt citat på slutet.

Jag känner mig styrkt av Eva Zetterbergs sparinriktade ryggdunk. Men det är inte bara för att jaga Världsbankens kontor som man skall ha finansministern på plats, utan det avgörande är framför allt kontorskostnaderna. Detta är framför allt en angelägenhet för Finansdepartementet, därför att Världsbanken och IMF är delar i internationella ekonomiska organisationer som är instrument för att påverka världsekonomins stabilitet. Det är i den meningen icke i första hand en UD-fråga. Det är i den meningen en fråga som direkt har ekonomiska komplikationer för varenda svensk.

Att inte se den här kopplingen tycker jag är att smita undan. Att samtidigt nonchalera biståndsaspekten vore naturligtvis grovt fel. Den ordning vi har valt i Sverige, med huvudansvaret inom regeringskansliet på Finansdepartementet men med gemensam beredning omkring exempelvis biståndsfrågorna, är naturligtvis en ganska ändamålsenlig ordning. Vi tycker att den här ordningen fungerar bra. Vi är i regeringen överens om den, och vi tänker hålla fast vid den. Det innebär inte att biståndsfrågorna på så sätt är underskattade.

Någon parlamentarisk nämnd tror jag inte på. Vi har utskott och nämnder nog, och det gäller nu att utnyttja dem vi har. I stället tror jag att vi bör satsa mer på folkrörelsearbete utanför riksdagen. Det känns nu mer angeläget, om vi skall lägga ner kraften på att utvidga ansträngningarna på att i Sverige skapa förståelse för den här typen av frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1994/95:49 om narkotikasmuggling

Anf. 29 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Sten Andersson har frågat mig om jag är beredd att medverka till att Tullverkets möjligheter att bekämpa olaglig införsel av narkotika behålls på minst den nivå som gällde innan EU-omröstningen.

Som jag redovisade den 17 november förra året med anledning av en interpellation har regeringen i propositionen Den svenska tullagstiftningen vid ett EU-medlemskap (prop. 1994/95:34) föreslagit att tullens nuvarande befogenheter att ingripa mot bl.a. illegal införsel av narkotika skall behållas tills vidare i avvaktan på att ett nytt kontrollsystem och nya arbetsmetoder har införts inom EU. Riksdagen har därefter också ställt sig bakom förslaget.

Jag redovisade också att Sverige inte avser att sänka ambitionsnivån vad gäller bekämpning av smuggling av narkotika m.m.

Ett svenskt EU-medlemskap leder emellertid till grundläggande förändringar vad gäller bl.a. klarering av gods och transporter. Regeringen har gett Generaltullstyrelsen i uppdrag att se över behovet av organisatoriska förändringar inom Tullverket som kan behövas vid ett svenskt EU-medlemskap.

Av Generaltullstyrelsens utredning framgår att EU-medlemskapet leder till en kraftig minskning av Tullverkets arbetsvolymer. Förändringarna i tullarbetet innebär i huvudsak minskade antal dokument och transportmedel som behöver klareras. Uppskattningsvis 65 % av all klarering av gods och transporter bortfaller vid ett EU-medlemskap. Med hänsyn till att klareringsverksamheten utgör mer än 50 % av Tullverkets operativa verksamhet är minskningen av arbetsbelastningen mycket stor. Utöver detta leder EU-medlemskapet till ytterligare minskning av tullens verksamhetsunderlag vad gäller bl.a. dokumentkontroll.

Förändringarna av Tullverkets arbetsvolymer innebär naturligtvis att verkets dimensionering måste anpassas till de nya förutsättningarna.

I årets budgetproposition föreslår regeringen att Tullverkets anslag minskas med 30 % eller 363 miljoner kronor under budgetperioden 1995/96–1998. Enligt regeringens förslag får Tullverket behålla alla befintliga resurser för samtliga operativa verksamhetsområden förutom klarering. Detta innebär således bibehållna resurser för kontroll av transportmedel, gods, resandetrafiken, efterkontroll av företag, övervakning och allmän tillsyn samt tullkriminaltjänst. Enligt förslaget får Tullverket också behålla samtliga resurser för verksamhetsmässigt stöd, dvs. bl.a. information och sambandstjänst. Däremot har regeringen ansett att administrationsomkostnaderna kan minskas i motsvarande grad som verksamhetsbortfallet.

I syfte att upprätthålla en hög ambitionsnivå inom tullområdet har det besparingsbeting på 11 % som flertalet andra myndigheter omfattas av i årets budgetproposition inte lagts ut på Tullverket.

Riksdagen har den 1 juni 1994 godkänt nya riktlinjer för förvaltningsmyndigheternas ledningsformer. Riksdagsbeslutet innebär bl.a. att

myndigheterna i fortsättningen själva får bestämma sin inre organisation. Det är alltså de enskilda myndigheterna som själva bestämmer på vilket sätt verksamheten kan organiseras på ett effektivt sätt.

Förslaget i budgetpropositionen innebär, enligt min bestämda uppfattning, att Tullverket även framgent ges fullgoda resursmässiga förutsättningar för en effektiv organisation och skall inte i negativ riktning behöva påverka Tullverkets möjligheter att fullgöra sina uppgifter inom bl.a. narkotikabekämpningsområdet. Regeringen följer utvecklingen på området.

Anf. 30 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Låt mig understryka att det här inte är något tillfälligt, populistiskt inlägg i en fråga som är alltmer intensivt debatterad. Jag har, och det har dokumenterats av kammarens protokoll, även under förra regeringens tid kritiserat dåvarande ansvarigt statsråd för att man, som jag tyckte, hade en alltför naiv syn på Europols möjligheter att i det korta perspektivet ersätta tullens arbete i Sverige.

Givetvis borde jag inte gå in på andras revir och kritisera enskilda budgetförslag – det skall ju skötas av berört utskott – men i det här fallet anser jag att finansministern och regeringen har fört tullare i allmänhet och svenska folket i synnerhet bakom ljuset.

Det kom strax innan EU-valet en proposition i vilken man sade att tullen skulle behålla tidigare arbetsmetoder intill dess att vi själva i Sverige kunde avgöra att en annan metod var bättre. Det var bra.

Jag känner också till ett brev som man i dag kanske inte vill kännas vid, nämligen ett brev från Mona Sahlin till tulltjänstemännen. Hon skrev, herr finansminister, att de tullare som tidigare sysslade med s.k. pappersarbete, klarering, skulle överföras till att bekämpa narkotikasmugglingen. Ett likalydande brev har också gått ut till tullarna från självaste statsministern.

Här säger nu finansministern att ambitionsnivån inte har sänkts. Men i praktiken är det omöjligt att upprätthålla den verksamhet som fanns tidigare. Tullen står för 85 % av de narkotikabeslag som görs i Sverige. Vi vet alla om att när narkotikan har hamnat innanför gränserna är det kostsamt att få tag på den.

Häromdagen gjordes ett stort knarkbeslag i Helsingborg. Det som förvånade tullpersonalen var det faktum att man tidigare har försökt gömma knarket och i dag låg det i stort sett öppet för insyn. Det var ingen svårighet att upptäcka och beslagta narkotikan.

Statsrådet säger många ord om ett minskat behov av klarering. Men enligt uppgift görs en tredjedel av knarkbeslagen i samband med klarering. Försvinner betydande delar av den verksamheten är risken uppenbar att knark i större omfattning kommer att komma in i Sverige.

Det finns mer att säga om klarering. För länder utanför EU kommer det att införas en byråkrati som inte har funnits tidigare. För varor från Japan och USA som var tillsatskomponenter i senare färdiga svenska produkter fanns det fem punkter. I dag finns där 109 sidor. Tullarna

måste i dag arbeta övertid för att hantera arbetet och lära sig den nya metoden.

Det sägs att insatserna mot icke-EU-länder skall ökas. Det innebär att tullen i Ystad och Karlshamn kommer att förstärkas. Men, fru talman, i Ystad och Karlshamn gjordes 18 beslag under 1984. I Malmö, Trelleborg, Landskrona och Helsingborg, där verksamheten bevisligen dras ned i dag, gjordes 700 beslag. Tror Göran Persson verkligen att ambitionerna att smuggla knark i Sverige kommer att minska bara av det skälet att Sverige har blivit medlem i EU?

Tullen kommer inte att finnas kvar stationerad i Landskrona. Samma gäller Varberg. Bägge städerna har kommunikationer med ett icke helt okänt narkotikacentrum, Christiania, i Köpenhamn. Det är helt klart att det blir lättare framöver att föra in narkotika i Sverige.

Fru talman! Jag hoppas att propositionen inte kommer att antas. Det skulle vara intressant att få veta vilket parti eller vilka partier som vågar stödja regeringen i det här fallet.

Tror verkligen finansministern på sina egna ord, när han ser förslaget till den nya organisationen, att den kan behålla samma effektivitet som tidigare vad gäller möjligheten att bekämpa narkotikasmugglare?

Anf. 31 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)

Fru talman! Den arbetsvolym som minskar för Tullverket vid ett EU-medlemskap är främst antalet dokument och transportmedel som behöver klareras.

I dag arbetar ca 1 050 årsarbetskrafter med klarering. Vad som inte tydligt har framkommit är att inom området klarering också ingår kontrollarbete. Uppskattningsvis 30 % av klareringsresurserna används för kontroll. Här kan ingen neddragning göras. Detta har inte beaktats i regeringens förslag.

Regeringen skriver i propositionen att Sverige som EU-medlem inte kommer att tolerera en sänkt ambitionsnivå vad gäller smuggling av narkotika, vapen m.m. Det går inte att förena med en neddragning av tullens resurser med hela 30 %, vilket motsvarar ca 1 000 årsarbetskrafter. För att skapa den nödvändiga motkraften mot smuggling och bibehålla en god gränskontroll föreslår kristdemokraterna att resurser omfördelas och avsätts för att öka kontrollen av gods- och transporttrafiken. En del av de personer som i dag är verksamma inom området klarering och kontroll och som är övertaliga, bör utbildas för att kunna omplaceras och arbeta med kontroll i stället.

Anslaget till denna verksamhet bör utökas jämfört med regeringens förslag för att bibehålla nuvarande ambitionsnivå. Kristdemokraterna föreslår i sin ekonomiska motion att 100 miljoner kronor ytterligare tillförs Tullverket för budgetåret 1995/96 jämfört med regeringens förslag. Det motsvarar ca 300 årsarbetskrafter. Om denna förstärkning inte görs riskerar samhällets kostnader bli mycket större än regeringens kortsiktiga s.k. besparingar.

I narkotikans spår följer brottslighet och ett ökat vårdbehov, som orsakar samhället stora kostnader. För att en heroinist skall kunna finansiera sitt missbruk genom stöld, måste han eller hon stjäla för ca

10 000 kr per dag. Ett annat vanligt sätt att finansiera missbruk är prostitution. En narkotikamissbrukare kostar samhället ca 900 000 kr per år. En tulltjänsteman kostar ca 300 000 kr.

Den fråga man måste ställa sig är om samhället har råd att inte satsa på en effektiv gränskontroll.

Generaltullstyrelsen skrev den 16 januari 1995 i sin konsekvensbeskrivning av regeringens budgetförslag, att när det gäller kontrollarbete har utgångspunkten varit att så långt som möjligt undvika resursminskning.

I informationsbladet Svensk Tull daterad den 17 januari 1995 skriver generaldirektör Ulf Larsson att det krav som ställs upp i budgetpropositionen inte är möjligt att uppnå i alla delar. Vidare skriver Ulf Larsson att ingen utökning kan göras på internationella sambandsmän eller i övrigt utökad underrättelsetjänst. Det är det som kallas för de kompensatoriska åtgärderna. Generaldirektörens slutsats blir att han inte kan dela slutsatsen i budgetpropositionen att anslagsminskningen inte skulle i negativ riktning påverka Tullverkets möjligheter att fullgöra sina uppgifter bl.a. inom narkotikabekämpningsområdet.

Slutligen skriver generaldirektören att han har underrättat ledningen för Finansdepartementet om denna bedömning. Dessa skrivningar kan rimligen inte missförstås.

Generaltullstyrelsen gick också ut med ett pressmeddelande den 20 januari 1995. Det framgår att Tullverkets styrelse tror att nedskärningar kan hota verksamheten. Vidare står det att styrelsens ledamöter i anledning därav vill peka på risken av att den föreslagna besparingen leder till att tullen inte kan leva upp till de mål som regeringen ställt upp. Styrelsen står, enligt uppgift, enigt bakom detta pressmeddelande.

Det finns många löften från ledande politiker angående gränskontrollen. I en interpellationsdebatt den 17 november sade finansminister Göran Persson att besparingspotentialen är avsevärd. Men en del av den tänker regeringen ta i anspråk för att se till att det blir ett gott gränsskydd.

Hur mycket är det uttalandet värt nu? Så sent som i tisdags, den 14 februari, sade civilministern Marita Ulvskog att Sveriges riksdag har beslutat att våra gränskontroller skall finnas kvar i sin nuvarande form till dess att vi anser att det finns kompensatoriska åtgärder utbyggda. Det är ett beslut vars konsekvenser noga måste följas upp.

Några kompensatoriska åtgärder finns ännu inte utbyggda. Att följa upp riksdagsbeslutet med en neddragning om 30 % på Tullverket är ingen bra uppföljning.

Det är regeringen som har bevisbördan för att en 30-procentig neddragning av resurserna kan göras utan att kontrollverksamheten påverkas negativt. Jag ställer frågan om vilken kompetens det finns i Finansdepartementet för att göra sådana bedömningar. Regeringen litar uppenbarligen inte på Generaltullstyrelsen. Inser Göran Persson vilket ansvar han tar på sig?

Anf. 32 PER ROSENGREN (v)

Herr talman! Den utredning som Göran Persson hänvisar till i sitt interpellationssvar gjordes i december 1994. Där är utgångspunkten att Tullverket totalt skall förlora 522 tjänster. I mitten av januari meddelades att detta antal hade fördubblats.

Inför EU-omröstningen och i samband med debatten då gavs ett löfte att narkotikakontrollen inte skulle minska. Det diskuterades bl.a. hur tillslag skulle göras, men också vilken bemanning som skulle ske. Man skulle ta personal från den minskade klareringen till kontrollverksamhet i stället.

Nu i efterhand har vi genom Tullverket fått reda på att reglerna inom EU är mera byråkratiska än vad man kunde tro – men inte mer än vad vi kunde tro. Det innebär att Tullverkets arbetsbelastning med pappersarbete är större än vad man hade trott.

Generaltulldirektör Ulf Larsson har vid en presskonferens sagt att narkotikabekämpningen kommer att drabbas av de neddragningar som nu föreslås. När man då läser budgetpropositionen för att få reda på vilka utredningar och vilket faktamaterial som ligger till grund för dessa neddragningar hittar man inget sådant. Det är intressant. Det faktaunderlag som finns är de beräkningar som gjorts avseende de 522 tjänsterna.

Man har sagt att kompensatoriska åtgärder skall vidtas. Ja, vi tror också att det kommer sådana åtgärder. Men socialdemokraterna skriver själva i en motion med anledning av EU-propositionen att det kommer att ta uppemot tio år innan de kompensatoriska åtgärderna kan få sådan verkan att gränskontrollen blir densamma som tidigare.

Vad som nu behövs är en strukturutredning.

I det pressmeddelande som Generaltullstyrelsen har lämnat ut står det bl.a.: "Från verksledningens sida har framhållits att man inte kan dela slutsatserna i propositionen att anslagsminskningen inte negativt skulle påverka tullens möjligheter att fullgöra sina uppgifter, bland annat inom narkotikabekämpningsområdet."

Det här visar att det inte finns någon strukturutredning att luta sig mot. Detta är verksledningens bedömning. Om vi tittar på vad facket Tull Kust säger, finner vi att de går ännu längre i sin kritik av propositionen i de här avseendena.

Inom Vänsterpartiet är vi beredda att diskutera tullens omfattning utifrån ett faktaunderlag, men det underlaget saknas i dag. Vi är beredda att ta ansvar för detta vid den fortsatta behandlingen i skatteutskottet, men det innebär att man i det korta perspektivet inte kan göra de neddragningar som föreslås. Vad som behövs är alltså en utredning som visar hur vi skall gå till väga längre fram.

Jag noterade att Göran Persson i den förra interpellationsdebatten sade, att innan man är säker på sin sak skall man inte göra sig av med tillgångar. Det gällde en guldreserv. Jag tycker att det är samma sak med tullens verksamhet; innan man är säker på vilka effekter de vidtagna åtgärderna kommer att få skall man inte heller rusa åstad och göra sig av med de tillgångar som finns i form av personal.

Vi är alltså överens i grunden, tror jag, om att kontrollen vad avser främst narkotika inte skall minska. Men jag är rädd för att de förslag som nu ligger kommer att drabba narkotikabekämpningen avsevärt. Det är inte bara jag som är rädd för det, utan det är även Generaltullstyrelsen. Deras pressmeddelande var enigt, enligt vad jag kan förstå.

Anf. 33 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Det är frestande att börja med den siste talaren, därför att han sammanfattade på något sätt den våldsamt populistiska kritik som har dragits i gång med anledning av regeringens sparförslag. Det låter på Per Rosengren som om han hade uppfattningen att Vänsterpartiet skulle vara berett att låta organisationen vara som den är. När man hör Sten Andersson och Michael Stjernström kan man tro att de inte har några besparingsförslag, men det har de ju.

Mellan vårt och Vänsterpartiets förslag skiljer det 50 miljoner; i stället för 363 vill man spara 313 miljoner. Moderaterna vill spara 100 miljoner mindre, dvs. 263 miljoner, och kds ligger på samma nivå.

På denna spik kokar ni er soppa. Har ni inget ansvar för budgeten? Var hämtar ni era pengar? Vad garanterar att ni når alla de målsättningar med en gränskontroll som ni pratar om här i talarstolen, bara därför att ni slår på 50 eller 100 miljoner? Vilken grund har ni för detta?

Det finns naturligtvis alltid en strävan att falla undan för en opinionsvåg. Det finns alltid en öppenhet för att lägga på några miljoner extra för att visa sin enorma kraft. Men jag är inte särskilt imponerad av att ni vill ta bort 700 i stället för 1 000 personer och tror att ni därmed, enligt er egen beskrivning, hamnar i ett läge där alla bekymmer med narkotikakontrollen är lösta. Det är struntprat.

Det handlar först och främst om att vara klar över att vi inte ens med dagens organisation är hundraprocentigt effektiva – långt därifrån. Det är ett problem med narkotikan som vi lever med redan nu och kommer att få leva med också i fortsättningen. Det hjälper inte ens att anställa 1 000 eller 5 000 nya tullare. Det är en fråga av en helt annan dimension och betydelse.

Vad det handlar om är att vi måste inse att vi måste utveckla våra arbetsmetoder vid gränsen. Vi måste utnyttja de möjligheter som Rosengren inte ville ha när han ville stå utanför EU. Vi skall utveckla möjligheten att samarbeta med andra europeiska länder, med danskar, engelsmän och tyskar, som också jagar narkotikabrottslingar. Det låtsas ni aldrig om, och det är ganska märkligt.

När vi talar om möjligheten att vara effektiv vid gränsen handlar det om den proposition som skulle ge lagliga möjligheter att utnyttja stickprovskontrollerna. Det var en stor diskussion. Regeringen gick till riksdagen med den propositionen, och man ställde sig bakom den. Inte röstade väl Stjernström, Andersson eller Rosengren emot den? Alla var väl med på det. Tullen har den möjligheten i fortsättningen.

Sedan är det frågan om det är 1 000 eller 700 tjänster som skall bort, eller någonstans däremellan, som Vänsterpartiet föreslår – kanske 850. Vi kan alltid diskutera vad som är rätt nivå. Men kom inte hit till kammaren och påstå att dessa 150 tullare handlar om våra ambitioner

att bekämpa narkotikabrottsligheten! Det är grov demagogi och populism. Det är dessutom populism på kredit – som vanligt, är jag frestad att tillägga, när Stjernström är uppe i debatten. Det handlar om att ta politiska poäng på att bjuda över litet extra.

Jag kan också säga att det är möjligt att regeringen har fel. Det är möjligt att t.o.m. Sten Andersson och Per Rosengren har fel. Då får vi ändra oss. Men vi får inte ändra oss på ett sådant sätt att vi går till Saudiarabien, Schweiz eller något annat land och lånar pengar till det. Då skall vi ändra oss på ett sådant sätt att vi tar hem ytterligare besparingar och ytterligare effektiviseringar i statlig förvaltning, statlig administration, socialförsäkringar eller kommunernas verksamhet, så att vi får utrymme för de här verksamheterna. Det är vad det handlar om.

Vi har lagt en avvägning i vårt förslag, som nu finns i riksdagen. Riksdagens utskott behandlar detta. Jag har fullt förtroende för skatteutskottet i det här avseendet. Precis som Marita Ulvskog, Mona Sahlin och Ingvar Carlsson har sagt, tänker vi från regeringens sida följa frågan och vidta de åtgärder som är nödvändiga. Men gör inte de sista 150 tullarna till den fråga som avgör narkotikabekämpningens framgång! Det är grov demagogi, herr talman.

Anf. 34 STEN ANDERSSON (m)

Herr talman! Låt mig säga något kort om populism. Jag tror att jag klargjorde i mitt första anförande att jag har drivit denna fråga även i viss strid mot min egen regering under 1993 och 1994.

Jag är också medveten om att en del av kritiken från tullen i dag kan bero på att folk är rädda att bli utan jobb. Det är jag väl medveten om, men jag noterar ändå – och det är det viktigaste – att riksdagen antog en proposition i fjol där det sades att tullens möjligheter att bekämpa narkotikasmuggling skulle vara kvar på samma nivå som tidigare. Detta, herr finansminister, är konkret omöjligt.

Ni skall dra ner massvis inom klareringen, där man bevisligen gör 30 % av alla beslag. Ni gör alltså konkreta nerdragningar. Ni stänger vissa tullstationer. Det blir effekten av ert förslag. Det begriper väl vem som helst att eventuella smugglare i första hand väljer den väg där det inte finns någon tullare. Det säger väl minsta uns av logik.

Herr talman! Jag vill återkomma till det brev som Mona Sahlin skrev innan EU-valet. Varenda en som läser det brevet får klart för sig att många av dem som sysslade med klareringsverksamhet skulle överföras till att bekämpa narkotikasmugglare. Detta kan man inte utläsa av den nu aktuella propositionen.

Det var trevligt att statsrådet nämnde engelsmännen. De har nämligen behållit sin gamla organisation fullt ut. Detsamma verkar både Finland och Österrike göra, trots att de är nyblivna medlemmar i EU. Det är nog vi som är ganska unika.

Jag håller med statsrådet när han säger att vi inte skall vara nöjda med dagens situation, den måste bli bättre. Men vi kan ändå konstatera att 85 % av det knark som tas i beslag i dag i Sverige tas av tullen.

Mellan Köpenhamn och Landskrona går det båtlinjer med passagerarfartyg. Där skall man stänga tullen och sporadiskt anlita tullare från

Helsingborg där verksamheten har skurits ner med 50 %. Jag hävdar fortfarande att finansministern inte uppfyllt löftet i den proposition som vi här i riksdagen antog i fjol.

Anf. 35 PER ROSENGREN (v)

Herr talman! Det är litet pinsamt att höra Göran Perssons brösttoner när jag hänvisar till de fakta som bl.a. Generaltullstyrelsen har meddelat. Göran Persson saknar totalt faktaunderlag i den proposition som ligger. Att då stå här och anklaga andra för att vara populistiska tycker jag är att ta i litet väl mycket.

Vi förstärker budgeten med ytterligare 75 miljoner. Av de 150 miljoner som är nerdragna under det första året 1995/96 tillskjuter vi 75 miljoner. Vi gör detta i en finansierad budget.

När det gäller de återstående åren framåt menar vi att det först måste komma en strukturutredning som visar på de konsekvenser som i dag saknas i regeringens proposition. Vi vet i dag inte vilka effekter de 1 048 eller 1 092 tjänster det handlar om får. Vi vet det som Generaltullstyrelsen har sagt, nämligen att det kommer att påverka tullens möjligheter att fullgöra sina uppgifter, bl.a. inom narkotikabekämpningen.

Det ger inget att då gå ut och säga att det kanske inte hjälper om vi får 5 000 nya tjänster eller att vi hamnar på de 150 sista tjänsterna. Varenda tjänst som försvinner minskar möjligheterna till gränskontroll. Det är detta som är det viktiga i sammanhanget.

Jag är mycket glad över att Göran Persson har förtroende för skatteutskottet som skall behandla den här frågan. Jag sitter själv där som suppleant och deltar ganska aktivt i verksamheten. Jag har också ett stort förtroende för att vi i skatteutskottet skall hitta en lösning som går åt ett annat håll än den som regeringen har föreslagit.

Jag tycker att Göran Persson skall diskutera sakfrågorna och faktafrågorna i första hand och inte ta till en massa brösttoner i talarstolen. Jag tycker inte att det passar.

Anf. 36 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)

Herr talman! När argumenten tryter för finansministern tar han till slängar om populism i en så här viktig fråga. Finansministern gör det litet väl enkelt för sig när han påstår att vi som kritiserar dessa kraftiga nerdragningar på tullen skulle tro att alla bekymmer går att lösa. Så är det inte. Vi är ute efter att lindra effekterna av nedskärningarna för att öka möjligheterna till kontroll.

När vi kristdemokrater för fram förslaget om ett årligt extra anslag på 100 miljoner första budgetåret och lika mycket 1997/98 har vi finansierat detta i vår ekonomiska motion. Jag trodde att finansministern hade läst oppositionens olika ekonomiska motioner. Om han hade gjort det hade han sett att förslagen i kristdemokraternas motion är 4,5 miljarder starkare än regeringens förslag. Där finns bl.a. förslag om minskade utgifter, utöver vad som finns i propositionen, på 30 miljarder kronor.

Det är mycket viktigt att narkotikan stoppas redan vid gränsen. Vid gränsen är narkotikan ofta i koncentrerad form. Om t.ex. 1 kg heroin

kommer in i landet späds det ut till hela 10 kg heroin i missbrukarledet. Det är mycket svårare att fånga upp narkotikan när den väl har spritt sig över landet. Statistiken säger att tullen tar tio gånger mer i beslag än polisen gör räknat i dagsdoser.

Om samhället skall kunna kompensera en sänkt gränskontroll måste kraftigare resurser anslås till polis och socialtjänst m.m. än vad som sker i dag. Verkligheten är ju att även deras resurser skärs ner.

Tullverket kommer inte att kunna upprätthålla en gränskontroll värd namnet gentemot övriga EU-länder. Det kommer i praktiken att bli fritt fram för den s.k. myrtrafiken, dvs. svenska ungdomar och andra som åker till Köpenhamn eller Amsterdam med pengar på fickan och tar med sig mindre partier hem för eget bruk eller för försäljning på hemorten.

Det är oerhört viktigt att ungdomar fångas upp tidigt i livet innan de sjunkit alltför djupt ner i drogträsket. Då är det svårare att sluta sitt missbruk och kostnaderna för samhället är mångdubbelt större.

Kostnaderna för narkotikamissbruket i Sverige är svindlande: 129 miljoner per dag. Lägg därtill kostnaderna för den ökade brottsligheten. Det borde vara lätt att inse att regeringens s.k. besparing på Tullverket i själva verket inte är en besparing utan en kostnad.

Det finns flera motioner som berör narkotika och gränskontroll. I flera motioner skrivs att ambitionsnivån skall ligga på den nuvarande nivån, men det är enbart fyra partier som anslår medel för att lindra nedskärningarna. Frågan är hur de övriga partierna, dvs. Socialdemokraterna, Centern och Folkpartiet, skall klara att bibehålla dagens nivå. De verkar tro att det räcker med ord och har inte skickat med några pengar i sina partimotioner. Men ord räcker inte att för att åstadkomma något i praktiken.

Narkotikafrågan är mycket viktig. Vi borde kunna samarbeta över partigränserna för att prioritera bekämpningen av narkotika. Jag kommer att arbeta med den målsättningen framför ögonen.

Anf. 37 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Vi arbetar alla med den målsättningen framför ögonen – och här törs jag tala även för Folkpartiet och Centerpartiet. De är inga ansvarslösa partier i narkotikafrågan.

Jag vänder mig mot att Michael Stjernström, Per Rosengren och Sten Andersson låtsas som om tullen inte får genomgå några smärtsamma förändringar bara för att man vill lägga på 100 miljoner extra – i Rosengrens fall är det 50 miljoner enligt finansutskottets uppfattning. Det kommer att ske även med era förslag.

Jag vet inte om Sten Andersson står bakom sitt parti, men jag utgår från att han står för den moderata ståndpunkten. Det skulle vara intressant att höra vilka tullstationer som får stängas med moderaternas nivå. Hur många får gå i det läget? Då är det inte 1 000 det handlar om utan 700. Det är 200 fler än Generaltullstyrelsen ville. Det är moderaternas partiståndpunkt. Det innebär väl inte att moderaterna har gett upp kampen mot narkotikan? Det skulle aldrig falla mig in att påstå det.

Men att vi har en högre nivå, 300 till, och att Vänsterpartiet ligger mitt emellan, utgör inte någon slags kvalitetsskillnad i uppfattningen om narkotikan. Detta är bedömningsfrågor. Jag har sagt i mitt svar, och jag säger det igen, att om det är en felbedömning får vi spara mer på andra ställen. Men vår uppfattning är att klareringsarbete av den här volymen faller bort. Då bör man också kunna göra en besparing.

Det handlar då inte bara om att spara ute på tullstationerna. Jag har ingen rätt att lägga mig i hur Generaltullstyrelsen lägger upp sitt arbete. Men det skulle förvåna mig mycket om man inte också passade på att spara ordentligt i administrationen. Det sker på deras ansvar.

Sedan jämför Sten Andersson Sverige med England. Det finns en viktig skillnad, Sten Andersson. Hade jag varit finansminister i England – vilket kanske hade varit bra för England, med tanke på den konservativa politik som bedrivs där just nu – skulle jag nog inte där föreslagit någon besparing på tullen. England har trots allt till skillnad från oss statsfinanser i balans. I den meningen är vi unika.

Moderaterna lägger inte fram sitt sparförslag för tullen på 263 miljoner kronor därför att de med något slags naturlags logik vill dra ner på tullresurserna. Ni lägger naturligtvis fram sparförslaget av statsfinansiella skäl och av det enkla skälet att en del arbetsuppgifter faller bort.

Det pågår en våldsam debatt om vilken som är den rätta nivån. Där är jag av den uppfattningen att regeringen har träffat rätt nivå, och Sten Andersson har sin uppfattning. Låt oss se vem som får rätt. Skulle jag ha fel skall vi rätta till det. Det kan jag försäkra.

Den som kommer närmast regeringens förslag är Per Rosengren, som uppenbarligen är den som är mest offensiv när det gäller tullens narkotikabekämpning och ändå är den som ansluter sig närmast till den förtappade regeringen.

Tala om vilka tullstationer ni skall stänga, Per Rosengren! Ni har ju preciserat er så till den milda grad att ni enligt egen uppfattning vill plussa på med 75 miljoner, 50 enligt finansutskottet, jämfört med regeringen. Vad får det för konsekvenser?

Kom nu inte dragande med att bara därför att man stänger en tullstation så upphör tullarbetet. Alla de som har följt frågan vet att tullen är en rörlig resurs. Den kan mycket väl slå till var som helst och när som helst. Bara därför att en tullstation försvinner så försvinner inte tullarbetet. Det skall ersättas med annat arbete som mycket väl kan komma att visa sig vara minst lika framgångsrikt.

Så kommer återigen diskussionen om vad som sades i valrörelsen upp. Det påstods, som jag sade i min proposition i höstas, att stickprovskontrollen skulle försvinna därför att vi gick med i EU. Jag gick till riksdagen med ett förslag att vi skulle kunna ha kvar stickprovskontrollen. Det ställde sig riksdagen bakom, och det tycker jag är bra. Under den tid man har den kvar kan man utveckla andra åtgärder som är minst lika effektiva och kanske bättre än stickprovskontrollen.

Jag läser dagligen rapporter om vad som händer vid gränsstationer, inte minst de i södra Sverige. Jag har många tullare i bekantskapskretsen som berättar för mig om olika ting. Jag har hittills aldrig övertygats

om att de neddragningar vi gör i klareringsverksamheten skulle vara någonting som hotar exempelvis övervakningen mot införsel av narkotika.

Sten Andersson har rätt i, där är vi överens, att många förlorar jobbet. Det är smärtsamt. Där har staten som arbetsgivare anledning att vara konstruktiv. Jag kan konstatera att Tullverket har ett omfattande anslagssparande, dvs. det har inte gjort av med sina anslag. Det gör att man har förutsättningar att möta den typ av situation som nu uppstår med stora neddragningar.

Jag utgår där från att staten uppträder exemplariskt som arbetsgivare och tar sitt sociala ansvar. Självfallet känner vi alla med dem som förlorar jobbet.

Anf. 38 STEN ANDERSSON (m)

Herr talman! Finansministern gav beröm till Englands konservativa regering. Han konstaterade att deras statsfinanser var i balans, och de gläds säkert åt detta.

Givetvis är inget av de alternativ som har presenterats här i dag något som man kan vara direkt nöjd med. Jag tycker att mitt parti skulle kunna plussa på mer. Men jag får acceptera det partiets majoritet kommer fram till. Jag är också övertygad om att även om Moderaternas förslag går igenom kommer tullen inte att kunna behålla sin nuvarande nivå. Förslaget är dock bättre än propositionen.

Statsrådet säger att han har bekantskaper inom tullen. Det låter ju bra och verklighetsnära. Han säger också att tullen skall vara mobil. Man åker med bil och behöver inte vara på ett fast ställe. Men faktum är att tullen nu får mindre resurser att vara mobil. Den har mindre personal till att bekämpa narkotikasmugglare.

En siffra som kanske är farlig att använda är följande. Fram till nu, dvs. från den 1 januari till dagens datum, har tullen ungefär gjort 50 narkotikabeslag. Samma tid i fjol var det 120 beslag. Vad detta betyder vet jag inte. Jag bara konstaterar att det är på det viset.

Herr talman! Jag vidhåller fortfarande att baserat på andemeningen och innehållet i den proposition som regeringen lade fram och som vi här i riksdagen ställde oss bakom har svenska folket blivit fört bakom ljuset i den här frågan. Vi kan i praktiken och konkret inte behålla tullens möjligheter att agera på den nivå som den kunde innan vi dess bättre röstade ja till EU.

Herr talman! Statsrådet skröt om sina bekantskaper med tullen i Skåne. Jag kan då tala om att stickprov inte finns med i tullens vokabulär. Tullen gör sina beslag baserat på kunskaper och ingenting annat.

Anf. 39 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)

Herr talman! Även Tullverket måste självfallet dra sitt strå till stacken när det gäller effektiviseringar. Men regeringen ställer enligt min mening orimliga krav på Tullverket.

Vid ett svenskt medlemskap i EU får begreppen yttre och inre gräns betydelse – yttre gränsen mot länder utanför EU och inre gränsen mot EU-länder. Men i och med Sveriges geografiska läge, med mycket lång

kust och svenska hamnar, blir det problem. Svenska hamnar kommer med reguljär trafik att bli inre gräns.

Vi får dock inte förledas att tro att risken för narkotikasmuggling skulle vara större vid de yttre gränserna. Det bör framhållas att 89 % av all införd narkotika i Sverige kommer via ett annat EU-land. Det innebär att Sverige i fortsättningen måste ha mycket god gränskontroll vid såväl inre som yttre gräns.

Vi måste vara bättre rustade att bekämpa internationell kriminalitet och narkotikahandel. Brottsligheten tenderar att bli mer organiserad och vittförgrenad. Samhället måste svara upp mot detta genom bl.a. större samverkan mellan tull och polis, ökade befogenheter för tull och polis, utvecklande av datoriserad polisiär underrättelsetjänst, gränsöverskridande polisiärt samarbete samt bättre yttre gränskontroll.

Den ökade fria rörligheten inom EU ökar möjligheterna för smugglare. Risken för upptäckt kan befaras minska om inte motåtgärder sätts in. Det måste finnas en stark motkraft som förstärker gränskontrollen beträffande smuggling av narkotika, vapen, m.m.

Det är värt att påpeka att hela 80 % av tullbeslagen görs med tjänstemännens erfarenhet som grund jämfört med 15 % som resultat av tips, spaning och underrättelse. Ansträngningar måste ökas för att kunna uppnå en lika god kontrollnivå även i framtiden.

Anf. 40 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Det var en provkarta på reformer som Michael Stjernström levererade i slutet av sitt anförande. Ovanpå detta kröner han det hela med en besparing på 263 miljoner kronor. Det är däri som jag menar att populismen ligger.

Låtsas inte som att ni tillför mer resurser! Ni sparar ni också. Men ni sparar något mindre än vad regeringen gör. Skillnaden däremellan får inte beskrivas som en olika hållning till narkotikaproblemet. Det är grov demagogi. Däri ligger min poäng. Läs gärna upp långa reformlistor, lägg gärna fram dem som förslag i riksdagen, men, Michael Stjernström, avstå från att göra det samtidigt som det sparas 263 miljoner kronor. Det vore klädsamt.

Folkpartiet och Centern får tala för sig själva, men jag har naturligtvis följt deras diskussion. De har ingen annan uppfattning än vad Michael Stjernström och jag har vad gäller narkotikabekämpningen.

Sten Andersson var icke nöjd med sitt partis ståndpunkt i den här frågan. Man kan ofta vara av en litet annan uppfattning än den som partiet driver. Det händer även mig. Vi är individer med starka viljor. Nog är det ändå så att Sten Andersson sitter här på ett mandat som uppenbarligen utgår från Moderata samlingspartiets valmanskår. Den valmanskåren har burit fram en partiledning som har bestämt sig för att driva den här linjen. Den står också Sten Andersson för såvitt jag förstår. Stå för den då, hela vägen ut! Med Sten Anderssons förslag sparas 263 miljoner kronor på tullen, ungefär 700 tjänster.

Om det har skett en nedgång i antalet beslag i tullen under det första halvåret, eller vilken tidsperiod det nu gällde, kan det inte förklaras av neddragningarna. De har inte skett än. Däremot har det skett en

minskning av arbetsuppgifterna. Man bör då ta sig en funderare på vad det är som ligger bakom den typen av förändringar. Udden skall i så fall riktas mot rätt instans.

Herr talman! Låt mig sammanfatta den här debatten. Det fördes en debatt om stickprov i samband med EU-omröstningen. Stickprov debatterades mycket. Man sade att stickprov skulle försvinna. Vi gick till riksdagen och sade att vi vill ha kvar stickproven tills vi hittar en annan metod. Det ställde sig riksdagen bakom.

Vi är alla djupt engagerade i narkotikabekämpningen. Vi har ingen anledning att misstänka varandra för lägre ambitionsnivåer.

När det gäller besparingskraven ligger kds och Moderaterna lägre än regeringen. Mellan regeringen och dessa två partier ligger Vänsterpartiet. Folkpartiet och Centern har inte angett någon position. Därmed ansluter de sig troligen till regeringens nivå.

Avslutningsvis är det viktigt att säga att ingen av oss är tvärsäker. Michael Stjernström kan inte vara tvärsäker på att en neddragning med 700 personer är rätt. Jag är inte tvärsäker på att 1 000 är rätt. Men statsfinanserna tvingar oss att göra någonting. Därför är det viktigt att säga att detta skall följas och följas upp. Har vi gjort fel får vi återkomma. Vi måste i så fall finna kraftiga besparingar som finansierar den typen av förändringar.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1994/95:139 till utbildningsutskottet
1994/95:142 till socialutskottet

8 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1994/95:KU31 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1994/95 – Europainformation

Finansutskottets betänkande

1994/95:FiU8 Sammanställning av anslag på tilläggsbudget hösten 1994

Skatteutskottets betänkande

1994/95:SkU18 Ändring i 19 § KL

Lagutskottets betänkanden
1994/95:LU6 Reformerad löneexekution m.m.
1994/95:LU15 Ny fastighetsmäklarlag

Kulturutskottets betänkande
1994/95:KrU8 Tilläggsbudget inom Kulturdepartementets och Civildepartementets områden

Utbildningsutskottets betänkande
1994/95:UbU7 Tilläggsbudget

9 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 17 februari

1994/95:63 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om djurskyddslagen
1994/95:64 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Jan Nygren om länsbenämning
1994/95:65 av *Sten Andersson* (m) till kulturministern om granskningsnämnden
1994/95:66 av *Per-Ola Eriksson* (c) till näringsministern om småföretagen
1994/95:67 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Leif Blomberg om flyktingmottagandet i Malmö

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 februari.

10 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 17 februari

1994/95:293 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Jörgen Andersson om solvärmeanläggningar
1994/95:294 av *Peter Eriksson* (mp) till finansministern om Luleå-Kallax flygplats
1994/95:295 av *Krister Örnfjäder* (s) till kommunikationsministern om Arlandabanan
1994/95:296 av *Elving Andersson* (c) till arbetsmarknadsministern om ersättning till fiskare från A-kassa
1994/95:297 av *Sven Bergström* (c) till kommunikationsministern om EU:s infrastrukturprogram

1994/95:298 av *Eva Goës* (mp) till näringsministern om skatt på kärnkraft
1994/95:299 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till utrikesministern om handelsunion mellan Turkiet och EU
1994/95:300 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till försvarsministern om kontakten med Pakistans försvarsmakt
1994/95:301 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Mats Hellström om mänskliga rättigheter och Venezuela m.fl. länder
1994/95:302 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till försvarsministern om militärt utbyte med andra länder
1994/95:303 av *Margit Gennser* (m) till finansministern om räntemarginalerna
1994/95:304 av *Dan Ericsson* (kds) till miljöministern om avvecklingen av bioackumulativa ämnen
1994/95:305 av *Annika Jonsell* (m) till utbildningsministern om kårobligatoriet

Frågorna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 februari.

11 § Kammaren åtskildes kl. 11.32.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 6 § anf. 31 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Meddelande om tidpunkten för den utrikespolitiska debatten 1

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan 1

3 § Svar på interpellation 1994/95:50 om Europaväg 4 i Sundsvallsområdet 1

Anf. 1 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s) 1
Anf. 2 SUSANNE EBERSTEIN (s) 2
Anf. 3 TALMANNEN 3
Anf. 4 ROY OTTOSSON (mp) 3
Anf. 5 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s) 5
Anf. 6 SUSANNE EBERSTEIN (s) 6
Anf. 7 ROY OTTOSSON (mp) 6
Anf. 8 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s) 7
Anf. 9 SUSANNE EBERSTEIN (s) 7
Anf. 10 ROY OTTOSSON (mp) 8
Anf. 11 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s) 9

4 § Svar på interpellation 1994/95:53 om invandrarkvinnor och jämställdhet 9

Anf. 12 Statsrådet MONA SAHLIN (s) 9
Anf. 13 JUAN FONSECA (s) 11
Anf. 14 Statsrådet MONA SAHLIN (s) 12
Anf. 15 JUAN FONSECA (s) 12
Anf. 16 Statsrådet MONA SAHLIN (s) 13

5 § Svar på interpellation 1994/95:48 om Bretton Woods-institutionerna 14

Anf. 17 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) 14
Anf. 18 EVA ZETTERBERG (v) 16
Anf. 19 BIRGITTA HAMBRAEUS (c) 17
Anf. 20 KRISTINA SVENSSON (s) 18
Anf. 21 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) 20
Anf. 22 EVA ZETTERBERG (v) 21
Anf. 23 BIRGITTA HAMBRAEUS (c) 22
Anf. 24 KRISTINA SVENSSON (s) 23
Anf. 25 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) 23
Anf. 26 EVA ZETTERBERG (v) 25
Anf. 27 BIRGITTA HAMBRAEUS (c) 26
Anf. 28 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) 26

6 § Svar på interpellation 1994/95:49 om narkotikasmuggling 28

Anf. 29 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) 28

Anf. 30 STEN ANDERSSON (m) ... 29
Anf. 31 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) ... 30
Anf. 32 PER ROSENGREN (v) ... 32
Anf. 33 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) ... 33
Anf. 34 STEN ANDERSSON (m) ... 34
Anf. 35 PER ROSENGREN (v) ... 35
Anf. 36 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) ... 35
Anf. 37 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) ... 36
Anf. 38 STEN ANDERSSON (m) ... 38
Anf. 39 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) ... 38
Anf. 40 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) ... 39

7 § Hänvisning av ärenden till utskott ... **40**

8 § Bordläggning ... **40**

9 § Anmälan om interpellationer ... **41**

1994/95:63 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om djurskyddslagen ... *41*
1994/95:64 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Jan Nygren om länsbenämning ... *41*
1994/95:65 av *Sten Andersson* (m) till kulturministern om granskningsnämnden ... *41*
1994/95:66 av *Per-Ola Eriksson* (c) till näringsministern om småföretagen ... *41*
1994/95:67 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Leif Blomberg om flyktingmottagandet i Malmö ... *41*

10 § Anmälan om frågor ... **41**

1994/95:293 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Jörgen Andersson om solvärmeanläggningar ... *41*
1994/95:294 av *Peter Eriksson* (mp) till finansministern om Luleå-Kallax flygplats ... *41*
1994/95:295 av *Krister Örnfjäder* (s) till kommunikationsministern om Arlandabanan ... *41*
1994/95:296 av *Elving Andersson* (c) till arbetsmarknadsministern om ersättning till fiskare från A-kassa ... *41*
1994/95:297 av *Sven Bergström* (c) till kommunikationsministern om EU:s infrastrukturprogram ... *41*
1994/95:298 av *Eva Goës* (mp) till näringsministern om skatt på kärnkraft ... *42*
1994/95:299 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till utrikesministern om handelsunion mellan Turkiet och EU ... *42*
1994/95:300 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till försvarsministern om kontakten med Pakistans försvarsmakt ... *42*
1994/95:301 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Mats Hellström om mänskliga rättigheter och Venezuela m.fl. länder ... *42*
1994/95:302 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till försvarsministern om militärt utbyte med andra länder ... *42*

1994/95:303 av *Margit Gennser* (m) till finansministern om räntemarginalerna *42*
1994/95:304 av *Dan Ericsson* (kds) till miljöministern om avvecklingen av bioackumulativa ämnen *42*
1994/95:305 av *Annika Jonsell* (m) till utbildningsministern om kårobligatoriet *42*

11 § Kammaren åtskildes kl. 11.32 ..... **42**

gotab 48552, Stockholm 1995